

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Vavpotič

Vloga gospodarskih družb v humanitarne razvojni pomoči

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Vavpotič

Mentorica: izr. prof. dr. Maja Bučar

Vloga gospodarskih družb v humanitarno razvojni pomoči

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

POSVETILO

Tistim, ki razumejo, da zmaguje, kdor daje. Vendar je tudi dajati treba znati.

ZAHVALA

Na življenjski poti hodijo s teboj različni ljudje. In vsem njim gre zahvala, da sem, kar sem. Hvala mojim najbližjim. Hvala tebi, Petra, gotovo si ti najzaslužnejša, da je to delo končano. Znala si me razumeti in podpirati. Hvala tudi Lučki Lešnik, ne samo za popravljeno besedilo, temveč tudi za vse modre življenjske nasvete. Posebna zahvala organizacijama UNICEF in Amway ter seveda spoštovani mentorici prof. dr. Maji Bučar, ki je razumela moj način dela in bila vztrajno potrpežljiva.

Vloga gospodarskih družb v humanitarno razvojni pomoči

Diplomsko delo Vloga gospodarskih družb v humanitarno razvojni pomoči odgovori na vprašanje, kaj je razvojna pomoč in kaj družbena odgovornost ter razčleni pomen gospodarskih družb v razvojni pomoči. Ob tem prikaže povezanost družbene odgovornosti in možnosti dejavne participacije gospodarstva v razvojni pomoči.

Avtor s pomočjo analize primarnih in sekundarnih virov dokazuje, da obstajajo zgledi dobre prakse, ki kažejo na razumevanje pomena razvojne pomoči v gospodarskih družbah. Diplomsko delo predstavi uspešno sodelovanje na zgledih družbe Amway in organizacije UNICEF. Avtor je v sklopu priprave diplomske naloge obiskal Burkino Faso, eno najrevnejših držav na svetu. Tja se je odpravil z UNICEF-ovo delegacijo, skupaj z gospodarstveniki. Na podlagi ankete predstavi avtor analizo stališč o razvojni pomoči in družbeni odgovornosti.

V sklepu odgovori na tri ključne teze, ki jih je postavil v svojem delu. Prva: Družbena odgovornost je dobra osnova za krepitev vloge gospodarstva v razvojni pomoči. Druga: Obstajajo zgledi dobre prakse, ki kažejo na pomembno vlogo gospodarstva v razvojni pomoči. Tretja: Vlaganje v razvojno pomoč pozitivno učinkuje na gospodarstvo, četudi gospodarstvo razume razvojno sodelovanje in svoje vloge ne pogojuje v smislu vezane pomoči.

Ključne besede: razvojna pomoč, družbena odgovornost, gospodarstvo, UNICEF, Amway.

The role of business sector in development aid

The thesis The role of Business Sector in Development Aid responds to the question what development aid and Corporate Social Responsibility are, and analyzes the importance of business sector in development aid. At the same time, it shows the connection between corporate social responsibility and possibility of active participation of the business sector in development aid.

With the help of analysis of primary and secondary sources, the author demonstrates that there are examples of good practices, which show the understanding of the concept of development aid in the business sector. The thesis presents the successful cooperation in the case of Amway and UNICEF. The author visited Burkina Faso, one of the poorest countries in the world as a part of the research for the thesis. There he went along with a business delegation of UNICEF, together with the business community.

Based on the survey, the author shows the analyze results about development aid and corporate social responsibility.

In conclusion, the author responds to the three key hypotheses of his work. Corporate Social Responsibility is a good basis for strengthening the role of the business sector in development aid. There are examples of good practices, showing the important role of the business sector in development aid, is the second thesis. Last one is: Investing in development aid has positive effects on the economy, even if the business sector understands development cooperation and it does not condition its involvement as tied aid.

Keywords: development aid, corporate social responsibility, business sector, UNICEF, Amway.

KAZALO

KAZALO PREGLEDNIC.....	6
KAZALO SLIK.....	6
SEZNAM KRATIC.....	7
1 UVOD Z METODOLOŠKO HIPOTETIČNIM OKVIRJEM.....	8
2 OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV	13
2.1 Definicije družbene odgovornosti z zgodovinskim pogledom.....	15
2.1.1 Teoretični vidik družbene odgovornosti	16
2.2 Definicija razvojne pomoči in razmejitev z ostalimi pojmi	18
2.2.1 Teoretični vidik razvojnega sodelovanja.....	21
3 DRUŽBENA ODGOVORNOST IN RAZVOJNA POMOČ	24
3.1 Možnosti za delovanje gospodarske družbe v razvojnem sodelovanju.....	24
3.2 Zgled Billa Gatesa.....	27
4 ZGLED SODELOVANJA: UNICEF in AMWAY	30
4.1 UNICEF	30
4.2 Amway	31
4.3 Sodelovanje UNICEF-a in Amway-a.....	33
4.3.1 Gospodarska delegacija v Burkina Faso	34
4.4 Časovni pogled na sodelovanje	36
5 ANALIZA STALIŠČ O HUMANITARNI RAZVOJNI POMOČI IN DRUŽBENI ODGOVORNOSTI	39
5.1 Analiza in interpretacija zbranih podatkov	39
5.1.1 Splošni podatki o anketirancih	39
5.1.2 Vsebinski pogledi.....	41
5.2 Sklep analize in interpretacije zbranih podatkov	49
6 SKLEP.....	50
7 LITERATURA.....	53
Priloga A: Vprašanja ankete.....	61

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 2.1: Dileme in argumenti za družbeno odgovornost in proti njej	14
--	----

KAZALO SLIK

Slika 5.1: Starost	40
Slika 5.2: Spol	40
Slika 5.3: Področje dela	41
Slika 5.4: Poznavanje organizacij	41
Slika 5.5: Razumevanje družbene odgovornosti	43
Slika 5.6: Odgovornost družbene odgovornosti	45
Slika 5.7: Lastna družbena odgovornost	45
Slika 5.8: Del dobička v dobrodelnost	46
Slika 5.9: Odgovornost za družbeno odgovornost v podjetju	46
Slika 5.10: Sistem odločanja	47
Slika 5.11: Koristi od družbene odgovornosti	47
Slika 5.12: Sodelovanje s humanitarnimi organizacijami	48
Slika 5.13: Strategija družbene odgovornosti	48

SEZNAM KRATIC

BDP	bruto domači proizvod
CEO	<i>Chief executive officer</i> (izvršni direktor)
DESA	<i>Department of Economic and Social Affairs</i> (Oddelek za ekonomska in socialna vprašanja)
DVR	država v razvoju
EU	Evropska unija
GDP	<i>Gross Domestic Product</i> (bruto domači proizvod)
HDI	<i>Human Development Index</i> (Indeks človeškega razvoja)
IRDO	Inštitut za razvoj družbene odgovornost
MDG	<i>Millenium Development Goals</i> (Razvojni milenijski cilji)
MRS	Mednarodno razvojno sodelovanje
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
NVO	nevladna organizacija
ODA	<i>official development assistance</i> (uradna razvojna pomoč)
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)
OZN	Organizacija Združenih narodov
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
UNCTAD	<i>United Nations Conference on Trade and Development</i> (Konferenca združenih narodov o trgovini in razvoju)
UNDG	<i>United Nations Development Group</i> (Skupina duženih narodov za razvoj)
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i> (Sklad Združenih narodov za otroke)
USD	<i>United States dollar</i> (Ameriški dolar)
WBCSD	<i>World Business Council for Sustainable Development</i> (Svetovni poslovni svet za trajnostni razvoj)
ZDA	Združene države Amerike (<i>United States of America USA</i>)
ZN	Združeni narodi (<i>United Nations UN</i>)

1 UVOD Z METODOLOŠKO HIPOTETIČNIM OKVIRJEM

Vprašanje interesa reševanja globalnih izzivov trka na vest celotnega svetovnega voditeljstva. Mednarodno razvojno sodelovanje, ki bo temelj tega diplomskega dela, si v svojem bistvu prizadeva tudi odpravljati revščino.

Dr. Slavoj Žižek izjemno zanimivo povezuje med svetovno finančno krizo in reševanje revščine. "Ko se borimo proti lakoti, boleznim in aidsu, je zmeraj čas za premislek, za nadaljnja pogajanja; ko pa je udarila finančna kriza, je bila nuja absolutna, ukrepalo se je TAKOJ in BREZPOGOJNO, šlo je ZARES. Poziv 'Rešimo okolje!' lahko počaka, poziv 'Rešimo banke!' pa je brezpogojen" (Štefančič 2009).

O svetovnem problemu, revščini, govorijo številni. O enem največjih problemov sveta, torej prepadu med bogatimi in revnimi, sta 15. Avgusta 2011 v Franciji govorila Stephane Hessel in Dalajlama. Več kot zanimivo je, da nekateri še vedno verjamejo, da je mogoče svet rešiti s pomočjo mednarodnega prava in mednarodnih organizacij, čeprav nam to ni uspelo z več poskusi in kljub precej dolgi časovni oddaljenosti (Hessel 2012, 24).

Svet potrebuje spremembe. Tudi razvojno sodelovanje ni obrodilo rezultatov, ki bi drastično spremenili stanje na področju globalnih izzivov. Spremembe pa se zahteva od vseh – od držav, posameznikov, gospodarskih družb.

Očitno je, da v mednarodnem razvojnem sodelovanju poleg držav postajajo pomembni akterji tako posamezniki kot podjetja. Glede na poročilo *The Index of Global Philantophy and Remittanees 2012* je uradna razvojna pomoč predstavljala v letu 2010 samo 18 odstotkov vseh finančnih tokov, namenjenih mednarodnemu razvojnemu sodelovanju. Poročilo pokaže, da uradna razvojna pomoč v rokah držav ni več edini akter na področju razvojnega sodelovanja (Hudson Institute 2013).

Po podatkih *Businessweeka* (2013) je med letom 2003 in 2007 samo deset največjih filantropov namenilo dobrodelnosti 56,39 milijarde dolarjev.

V poročilu *Philantropists without borders* (Langerman in Rowley 2008) je predstavljeno, da se filantropi zavedajo pomena mednarodnega razvojnega sodelovanja.

Zanimivo je, da se glede na razmere tudi nevladne organizacije, ki se ukvarjajo z razvojnim sodelovanjem, spreminjajo in očitno iščejo vire sredstev v zasebni sferi. *Medecins Sans*

Frontieres, ki je mednarodna humanitarna organizacija in ima proračun 1,2 milijarde dolarjev, prejme kar 92 odstotkov sredstev od zasebnih virov (Henon 2013).

Če si pogledamo podatke za leto 2005 – obstaja primerjava med Združenimi državami Amerike (ZDA) in Veliko Britanijo (VB) – glede sredstev nevladnih organizacij, ki delujejo v državah v razvoju, tudi ti kažejo na to, da so zasebni donatorji vedno vidnejši dejavniki v razvojnem sodelovanju. Te nevladne organizacije so prejele po kanalih uradne razvojne pomoči le 0,4 milijarde dolarjev, in še to samo od Velike Britanije, medtem ko so posamezni donatorji v VB namenili tem organizacijam 2,1 milijarde dolarjev, v ZDA pa kar šest milijard (Langerman in Rowley 2008).

Zasebni donatorji imajo čedalje pomembnejšo vlogo. To je razvidno tudi iz poročila, ki ga na Univerzi Kent v Veliki Britaniji izdajo vsako leto. poročilo o milijonskih donatorjih. Zajema vse, ki so donirali milijon funtov ali več, denar pa je namenjen tako za države v razvoju kot tudi za notranje nevladne organizacije. Zanimivo je, da so v letu 2010/11 zabeležili 232 donacij, kar predstavlja največ od leta 2008, odkar so začel pripravljati ta poročila. Za zgled: takrat je bilo teh donacij 201. Vseh donatorjev je bilo 130, od tega 93 posameznikov, ostalo so bile korporacije. Med prednostnimi področji je poleg izobraževanja, kulture in umetnosti mogoče zaslediti tudi mednarodni razvoj (Brezee 2012, 2–3).

Spreminja se tudi število donatorjev na državo. Če je leta 1960 posamezna država v razvoju imela povprečno dva donatorja, predvsem dve državi, se je leta 2006 ta številka precej povišala, saj ima vsaka država v razvoju že več kot osemindvajset donatorjev (Tran 2011).

Gre za nove trende, nove zakonitosti in tudi nove akterje. Po drugi strani je stanje glede uradnega razvojnega sodelovanja, predvsem glede višine sredstev, namenjenih mednarodnemu razvojnemu sodelovanju od starih donatorjev, se pravi od držav, zaskrbljujoče. Finančna kriza je oklestila sredstva, ki jih države namenjajo temu področju. Po podatkih Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development* – OECD) je uradna razvojna pomoč najbogatejših držav v letu 2012 ponovno upadla, torej že drugo leto zapored, in sicer za štiri odstotke. Devet držav je svojo uradno razvojno pomoč res povišalo, vendar je prispevek razvojnemu sodelovanju od držav OECD 125,7 milijarde dolarjev ali 0,29 odstotka celotnega njihovega bruto

nacionalnega prihodka. To je precej manj od zadanega cilja, to je 0,7 odstotka,¹ ki ga dosejajo oziroma presejajo Danska, Luksemburg, Nizozemska, Norveška in Švedska, do konca leta 2013 naj bi ga dosegla tudi Velika Britanija (Tran 2013).

V začetku leta 2013 se je oglasil Oxfam. To je precej nenavadno, če vemo, da se večina dobrodelnih organizacij financira tudi od filantropije. Oxfam je namreč izračunal, da če bi se sto najbogatejših državljanov odpovedalo prihodkom, ki so jih zaslužili leta 2012, bi s tem denarjem lahko odpravili revščino več kot štirikrat. Poudarjajo, da je največji izziv prav neenakomerna delitev dohodka med bogatimi in revnimi. V zadnjih dvajsetih letih je odstotek najbogatejših povečal svoje prihodke celo za šestdeset odstotkov (Inman 2013).

To delo se ukvarja z razvojnim sodelovanjem, predvsem išče odgovore na to, ali gospodarske družbe na tem področju dovolj dobro opravljajo svojo vlogo in kako to pravzaprav počnejo.

Michael Green, ki je več kot dvajset let dejavno deloval v uradni razvojni pomoči Velike Britanije, natančneje – bil je direktor komunikacij Urada za mednarodni razvoj, je soavtor knjige *Philanthrocapitalism*. V svojem članku (2013) postavi tezo, da morajo filantropi in donatorji razvojne pomoči v teh težkih časih združiti moči. Poudari, da se vloga filantropije (tako zasebne kot tudi korporativne) v razvojnem sodelovanju drastično spreminja. Če Pariška deklaracija (OECD 2008) vloge filantropije ne omenja niti v enem stavku, se ob srečanju v Busanu (OECD 2011) leta 2011 to izjemno spremeni. Green trdi, da se je pojavilo novo globalno partnerstvo, ki po njegovem mnenju ni spodbujeno tako zelo močno od zasebnih filantropov, temveč predvsem od uradnih razvojnih agencij, ki se zavedajo, da morajo najti nove vire financiranja razvojne pomoči. Ob tem je sicer kritičen do filantropov, saj pravi, da pogosto nimajo temeljnega znanja o razvojnem sodelovanju, vendar jasno poudari uspehe fundacije Billa in Melinde Gates na tem področju.

Diplomsko delo je tako preučilo, ali obstaja interes gospodarskih družb v razvojni in humanitarni pomoči. Vežano na naslov diplomskega dela sem se odločil, da uporabim termin humanitarno razvojna pomoč. V nadaljevanju sicer obrazložim, da je razvojna pomoč širši pojem, ki zajema tudi humanitarno pomoč, vendar se mi je zaradi ozkega razumevanja

¹ Cilj, da vse države donatorke za mednarodno razvojno sodelovanje namenijo 0,7 odstotka nacionalnega prihodka, je bil prvič sprejet leta 1970 znotraj Generalne skupščine Združenih narodov v četrtem odstavku dokumenta *International Development Strategy for the Second United Nations Development Decade*, UN General Assembly Resolution 2626 (XXVI) (OECD 2013).

javnosti glede razvojne pomoči zdelo prav, da poudarim tudi pomen humanitarnosti. Zato sem v naslovu pojem razširil.

Diplomsko delo išče možnosti delovanja gospodarskih družb v razvojni pomoči, in sicer poskuša odgovoriti na vprašanje: Ali je družbena odgovornost gospodarskih družb temelj za sodelovanje gospodarstva v razvojni pomoči?

Gledano strukturno – diplomsko delo v uvodu predstavi relevantnost raziskovanja, predmet raziskovanja, raziskovalne hipoteze, metodologijo, strukturo in širši pogled na temo.

V diplomskem delu sem razčlenil različne poglede na razvojno sodelovanje, s poudarkom na iskanju povezave z družbeno odgovornostjo.

Zato v drugem poglavju z opisno metodo analiziram obstoječe razumevanje in opredelim ključne pojme. Opredelim družbeno odgovornost in dodam zgodovinski pogled nanjo, obenem pa jo obravnavam s teoretičnega vidika. Ta del črpa vire in vsebino iz diplomske naloge Družbena odgovornost z zgledi dobrih praks (Vavpotič 2008a), ki sem jo napisal pod mentorstvom doc. dr. Kristijana Muska Lešnika. V drugem delu drugega poglavja definiram pojem razvojna pomoč in ga razmejim z drugimi pojmi. Poglavje sklenem s teoretičnim pogledom.

V tretjem poglavju z navedbo sekundarnih podatkov iščem povezavo med družbeno odgovornostjo in razvojnim sodelovanjem. Opredelim možnosti delovanja podjetji v razvojnem sodelovanju in predstavim zgled Billa Gatesa.

V empiričnem drugem delu uporabim tri inštrumente: odprava na teren in opazovanje s sodelovanjem, poglobljeni intervju in anketni vprašalnik. Poleg tega sem za študijo primera v petem poglavju vzel pod drobnogled sodelovanje med družbo Amway in Skladom Združenih narodov za otroke (*United Nations Children's Fund* – UNICEF).² Tako predstavim zgled dobre prakse; njene učinke sem lahko spremljal kot član delegacije v državi Burkina Faso leta 2008. Poglobljeni intervjuji so opravljeni z družbo Amway in organizacijo UNICEF, in sicer z namenom identificirati njihovo razumevanje medsebojnega sodelovanja. Z anketnim vprašalnikom želim prepoznati razumevanje razvojne pomoči pri posameznikih različnih generacij v Sloveniji. Anketa je bila opravljena skupaj z raziskavo o socialnem podjetništvu,

² UNICEF je edina organizacija v sklopu Združenih narodov, ki je posvečena izključno otrokom in skrbi za njihovo preživetje, zaščito in razvoj (UNICEF Slovenija 2013).

in sicer v elektronski obliki na dovolj velikem naključnem vzorcu respondentov, ki omogoča statistično obdelavo pridobljenih podatkov.

Na koncu, v tretjem delu, z analizo stališč o razvojnem sodelovanju pokažem mnenje širše družbe o razvojni pomoči, tudi v povezavi z gospodarstvom, in nalogo končam s sklepom.

Vezano na raziskovanje postavljam tri hipoteze.

Verjamem, da obstaja povezava med družbeno odgovornostjo podjetij in vlogo gospodarskih družb v razvojnem sodelovanju. Zato se postavlja prva teza, in sicer: *Družbena odgovornost je dobra osnova za krepitev vloge gospodarstva v razvojnem sodelovanju.*

Z zgledom obiska Burkina Fasa z delegacijo organizacije UNICEF sem skušal dokazati, da je sodelovanje med zasebnim sektorjem in razvojno pomočjo lahko uspešno. Zato je druga teza sledeča: *Obstajajo zgledi dobrih praks, ki kažejo na pomembno vlogo gospodarstva v razvojnem sodelovanju.*

Ko govorimo o razvojnem sodelovanju, se pogosto pojavijo izzivi. Največkrat želijo tisti, ki pomagajo, postavljati svoje pogoje, pod katerimi bi pomagali. Ta pojem opredeljujemo v razvojnem sodelovanju kot vezano pomoč. Ta diplomska naloga skuša pokazati, da so učinki vlaganja v razvojno sodelovanje dolgoročni, četudi ne gre za vezano pomoč. Zato se postavlja zadnja teza, in sicer: *Vlaganje v razvojno sodelovanje ima pozitivne učinke za gospodarstvo, četudi gospodarstvo pravilno razume razvojno sodelovanje in svoje vloge ne pogojuje v smislu vezane pomoči.*

Spremembe v razvojnem sodelovanju so torej očitne. Poleg vloge države, ki je imela kot donatorka primarno vlogo prek uradne razvojne pomoči v preteklosti, se pojavljajo v razvojnem sodelovanju novi akterji, na eni strani so to bogati posamezniki, filantropi, ki sami ali prek svojih fundacij, direktno ali posredno ob podpori nevladnih organizacij, pomembno vplivajo na razvojno sodelovanje. Na drugi strani se pojavljajo tudi gospodarske družbe kot podporniki razvojnega sodelovanja in oboji pomembno spreminjajo pomen in predvsem izplen razvojnega sodelovanja.

2 OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV

V tem poglavju sta opredeljena ključna pojma razvojna pomoč in družbena odgovornost. V uvodu pogledamo na pojma skozi prizmo sprememb, ki se dogajajo. Pozneje najprej opredelim družbeno odgovornost skozi zgodovino in z definicijami ter postavim teoretični vidik družbene odgovornosti. Razvojno pomoč opredelim z definicijo, razmejitvijo z ostalimi pojmi in s teoretičnim pogledom.

Spreminjajoči se svet pomembno vpliva na oba pojma. Milton Friedman je nekoč izjavil: "e/dina odgovornost podjetij je, da povečujejo dobiček z legalnimi sredstvi" (Valentinčič b. l., 4).

Kot smo že ugotovili v uvodu, se stvari drastično spreminjajo. Tudi vloga korporacij se spreminja, nekatere postajajo celo večje od držav. V takih primerih morajo korporacije delno prevzemati tudi vlogo države, predvsem v pogledu socialne odgovornosti. In to lahko naredijo ravno z odgovorno, avtentično družbeno odgovornostjo (Handy 2002, 80).

O temeljnih spremembah govorijo tudi guruji menedžmenta. Charles Handy (2007, 7–10) poveže spremembe v svetu in družbeno odgovornost v podjetjih. Poudari, da so podjetja zelo pomemben del družbe; ne le, da mora podjetje ustvarjati dobiček, mora koristiti tudi družbi. Handy govori o temeljni spremembi družbe in izpostavi ljudi, predvsem podjetnike in gospodarstvenike, ki so del svojega premoženja vložili v kaj koristnega.

Akademik, zaslužni profesor ddr. Matjaž Mulej, je v najinem dopisovanju opredelil tri možnosti, ki jih imamo. Prvič, da nadaljujemo s konceptom, pri katerem je pomembna samo gospodarska rast in ne tudi narava ter prepustimo otrokom in vnukom umirajoči planet Zemljo. Drugič, da delamo, kar počnejo vlade in podjetja zdaj pod imenom reševanja krize. To je primerljivo s premikanjem stolov na palubi Titanica, ko se ta v megli bliža ledeni gori, namesto da bi korenito spremenili smer. Posledice bodo enake kot pri prvi možnosti – samomor civilizacije. Tretja možnost, v kateri vidi rešitev tudi profesor Mulej, je korenita sprememba miselnosti, in sicer od enostranskosti, kot jo je učila čikaška šola ekonomije, in ozke specializacije brez interdisciplinarnega sodelovanja k večji celovitosti. Družbena odgovornost, kot pravica lastnikov do uporabe imetja brez njegove zlorabe, je skupni imenovalec lastnikov na globalni, državni, lokalni in osebni ravni. Problem je po prof. Muleju

edino politična volja vplivnih, da bi spremenili svoj odnos in od prvih dveh pristopov prešli k tretjemu (Mulej 2008).

Preden opredelimo družbeno odgovornost, pogledjmo argumente za in proti.

Preglednica 3.1: Argumenti za družbeno odgovornost in proti njej

Argumenti ZA družbeno odgovornost	Argumenti PROTI družbeni odgovornosti
<ul style="list-style-type: none"> - Ugled je premoženje podjetja, mnoge družbe so vredne desetkrat več, kot je zapisano v knjigah, njihovo tržno kapitalizacijo je treba zavarovati pred slabo publiciteto z dobrim upravljanjem. - Podjetja se soočajo z občutno zahtevnejšo, nestrpno, izobraženo in vključeno javnostjo, ki ji je treba dati odgovore. - Podjetja so postala močna in so pridobila pomemben vpliv nad ljudmi, vladami in interesnimi skupinami, zato se morajo zavedati svojega vpliva na socialni, okoljski in ekonomski ravni. - Neupoštevanje nevladnih organizacij in drugih deležnikov škoduje ugledu in posredno dobičku. - Podjetja jemljejo vire, torej bi morala razviti sisteme trajnostnega ravnanja z viri. - Mnogo multinacionalk je močnejših od nacionalnih držav. - DOP gleda dolgoročno in poskrbi, da se porabniki in zaposleni počutijo dobro. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomski argument oziroma imperativ pravi, da je edina odgovornost podjetja do njegovih lastnikov maksimiranje vrednosti premoženja. - Upoštevati je treba načelo laissez-fiare in delovanje prostega trga, nevidno roko Adama Smitha. - Zagovorniki DOP izhajajo iz predpostavke, da kapitalizmu ne uspe služiti javnemu interesu. - DOP ne zajema nujno etičnih vprašanj in ne more biti nadomestek za dobro poslovno politiko. - Uporabljati denar delničarjev za DOP je oblika kraje. - Pustimo politikom in zakonom kaznovanje podjetij in posameznikov, ki se neprimerno vedejo; ne gre za podpiranje nemoralnega vedenja, temveč za stališče, da naj svoj posel opravijo regulatorji. - Menedžerji niso javni uslužbenci in od

<ul style="list-style-type: none"> - Podjetja so družbene ustanove, potrebujejo "dovoljenje za poslovanje" in družbena odgovornost jim pomaga pridobiti legitimnost ter vzpostaviti vzajemne koristi za vse deležnike. - Dolžnost upravnega odbora ni samo delovanje v interesu delničarjev, temveč delovanje v interesu podjetja kot celote. 	<p>njih ne moremo pričakovati, da se bodo vedli, kot da bi to bili.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tudi DOP lahko zmanjša dobiček in zviša cene. Tudi nevladne organizacije, ki agitirajo za DOP, so lahko neodgovorne in poslujejo nepregledno.
---	---

Vir: Vozel (2007a).

2.1 Definicije družbene odgovornosti z zgodovinskim pogledom

Ni enotne definicije družbene odgovornosti. Preden naštejemo definicije, se ustavimo pri zgodovinskem pogledu na družbeno odgovornost. Ta ni novost, saj o njej govorimo že med industrijsko revolucijo, ko so uspešni trgovci postavljali ustanove. Pozneje se je ideja nadaljevala prek delavskih pravic, v sedemdesetih letih pa se je pojavil pogled na deležnike, kar pozneje predstavi temelj za sodobni pogled na družbeno odgovornost (Gavez 2007, 5).

Pomembna za širšo debato o vlogi podjetji je že prej omenjena izjava Friedmana, ki jo je sprožila ameriška korporacija *General Motors*, ko je leta 1970 ustanovila komite za javno dobro (Drašček 2006, 3).

Poglavitni korak pri širšem razumevanju družbene odgovornosti pa je povzročilo javno poročanje, sprva o korporativnem trajnostnem razvoju, pozneje pa so postala poročila o družbeni odgovornosti pomemben del letnih poročil podjetji (Kernel in Marušič 2008, 44).

Verjetno je prav širši razvojni vidik družbene odgovornosti odločilno pripomogel k temu, da ni enotne definicije.

"Nekateri avtorji delijo odgovornost podjetij na ekonomsko, zakonsko, etično in filantropsko" (Stropnik 2006, 49).

Med najpogostejšimi opredelitvami je definicija Evropske komisije, po kateri je družbena odgovornost "koncept, s pomočjo katerega podjetja na prostovoljni osnovi integrirajo družbene in okoljske zadeve v svoje poslovanje in v svoja razmerja z deležniki" (Commission of the European Communities 2001).

Glede na definicijo Komisije je družbena odgovornost usklajenost interesov vseh različnih deležnikov (Jakomin 2008, 27).

"Družbeno odgovornost lahko najsplošneje opredelimo kot obveznost človeštva, da uresničuje skupne cilje družbe" – to je še ena od definicij, ki jo, denimo, uporablja Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO b. l.).

Glede na WBCSD (World Business Council for Sustainable Development. b. l.) je "družbena odgovornost podjetij trajna zaveza podjetja, da se bo vedlo etično in prispevalo h gospodarskemu razvoju, hkrati pa izboljševalo kakovost življenja zaposlenih in njihovih družin, kot tudi lokalne skupnosti in družbe na splošno."

Profesor Zadek s harvardske univerze (2006, 25) opredeli družbeno odgovornost kot:

proces, s katerim se meje odgovornosti, ki obstajajo v podjetniški skupnosti, dogovorijo in prilagodijo. Dinamična interakcija podjetniških strategij in spremenljiva družbena pričakovanja ustvarjajo podlago za razvoj družbene odgovornosti tako individualnih poslovanj kot tudi poslovanja nasploh. Na ta način se osnove, na podlagi katerih podjetništvo v družbi funkcionira, v celoti spremenijo na slabše ali na boljše, ali v kombinacijo obojega.

Definicije družbene odgovornosti je možno predstaviti tudi v luči dveh poglavitnih šol. Prva je osnovana na legalnem poslovanju maksimiranja dobička s čim manj etičnimi ovirami, druga pa opredeli odgovornost podjetij širše, tudi s prispevanjem k reševanju problemov, predvsem družbenih in okoljskih (Šarotar in Maučec 2008; povzeto po Schwartz in Carroll 2003, 503).

V definicijah družbene odgovornosti pa je mogoče najti skupni imenovalec - podjetje mora delovati odgovorno do vseh svojih deležnikov (Postružnik 2008, 54).

2.1.1 Teoretični vidik družbene odgovornosti

Družbeno odgovornost lahko teoretično razumemo z več različnih vidikov. Primarno gre za dve teoriji, teorijo deležnikov in teorijo legitimnosti. Tako teorija legitimnosti kot teorija deležnikov predstavljata drugačen pogled podjetjem, ki niso usmerjena h kratkotrajnemu dobičku, temveč k sodelovanju s podjetji, družbo in različnimi deležniki (Golob 2008).

Teorija deležnikov predstavlja nov koncept korporacijskega razmišljanja, ki spreminja vlogo lastnikov v podjetjih. Temelj tega koncepta predstavljajo normativna načela sodobne pluralistične lastniške teorije. Če razumemo lastnino kot sklop pravic, ima ta več nosilcev z različnimi interesi, ki so vezani na lastnino. To pa je sprememba organizacijske prakse z dosedanjim delovanjem (Kanjulo b. l.).

Definicije deležnikov so različne (Debeljak in Gregorič 2004, 5).

- kupci, zaposleni, vodstvo, lastniki
- tisti, brez katerih podpore bi podjetja prenehala poslovati
- vsi posamezniki oz. skupine, katerih delovanje vpliva na podjetje oz. je pod vplivom poslovanja podjetja
- vsi, ki imajo legitimen, upravičen interes v podjetju; legitimnost po načelu vzajemnosti.

Debeljak in Gregoričeva trdita, da je mogoče govoriti o družbeni odgovornosti podjetja šele takrat, ko njegovo poslovanje povišuje dodano vrednost za vse deležnike. To naredijo tako, da se zadovoljstvo zviša vsem, vrednost pa ne pade nikomur (Vozel 2005).

"Organizacijsko ravnotežje je odvisno od relativne moči posamezne deležniške skupine in njene sposobnosti, da prerezporedi dodano vrednost drugih deležnikov k sebi, pod pogojem, da dodana vrednost nobenega drugega deležnika ne postane negativna" (Debeljak in Gregorič 2004, 6).

Manjkra se uporablja teorija legitimnosti. Tej nekateri celo oporekajo, saj temelji na predpostavki, da si podjetja prav z družbeno odgovornostjo ustvarjajo legitimnost v očeh družbe, v kateri delujejo (Kraševc 2003, 24).

Nekateri oporekajo smiselnosti družbene odgovornosti tudi zaradi teorije trga. Pri tem citirajo Adama Smitha, ki je izjavil, da lahko vsak misli le na svojo korist, saj bo nevidna roka trga poskrbela za korist družbe kot celote, s tem, da pozabljajo, da Adam Smith ni trdil, da so ljudje lahko samo enostranski, temveč je bilo njegovo mnenje, da trg kaznuje vsakega, ki pri izpolnjevanju vseh zahtev in potreb ne bo boljši od svojega konkurenta. To je še en dokaz, da je Smith verjel v družbeno odgovornost podjetji (Mulej 2008, 43).

2.2 Definicija razvojne pomoči in razmejitev z ostalimi pojmi

Najpogostejša je definicija Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj, ki se uporablja tudi v dokumentih Združenih narodov (ZN) in Evropske unije (EU), in pravi, "/u/radna razvojna pomoč je prenos sredstev v države v razvoju (DVR) neposredno ali pa preko multilateralnih institucij, ki jih izvrši javni sektor in katerih glavni namen je spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje v državi prejemnici ter so koncesijski s koncesijsko stopnjo vsaj 25 odstotkov (izračunano po 10-odstotni diskontni stopnji)" (DAC 2000, 11–12).

Ko govorimo o mednarodni razvojni pomoči, vse pogosteje naletimo tudi na besedno zvezo mednarodno razvojno sodelovanje. To je sodobnejše poimenovanje, pogosteje ga uporabljamo po srečanju o mednarodnem razvojnem sodelovanju v Parizu 2005. V mednarodni donatorski javnosti se torej uveljavlja pojem mednarodno razvojno sodelovanje in ne več razvojna pomoč. Novo poimenovanje kaže na to, da svet razume novo obliko sodelovanja, se odmika od starega odnosa donator – prejemnik in vpeljuje novo partnerstvo donator – država partnerica (Zrinski 2013, 41).

Ob definiciji je prav, da omenimo, da je mogoče razvojno sodelovanje klasificirati na različne načine. Prvo merilo, ki deli razvojno sodelovanje na dva osnovna dela, so kanali usmerjanja pomoči. S tega zornega kota poznamo dvostransko in multilateralno razvojno sodelovanje. Dvostransko razvojno sodelovanje je mogoče definirati še glede na instrumente, s pomočjo katerih se ta pomoč usmerja. Tako poznamo tri skupine, in sicer donacije (finančne, v blagu), koncesijska posojila in tehnično pomoč. Glede namena oziroma sektorja razvojne pomoči pa pomoč delimo na dve veliki skupini: na humanitarno pomoč in razvojno v ožjem pomenu (Bučar in drugi 2007).

Glede na to, da bomo razvojno pomoč razmejili z ostalimi pojmi, je prav, da si ogledamo, kako razumemo razvojno pomoč v ožjem pomenu besede. Pri tej vrsti uradne razvojne pomoči gre za pomoč, namenjeno krepitevi razvojne zmogljivosti države, ki pomoč prejme. Razvojno pomoč v ožjem pomenu besede delimo na tri vsebinske namene, in sicer na sektorsko pomoč, multisektorsko, programsko oziroma vso horizontalno pomoč in na odpis dolgov (Bučar in drugi 2007).

Če smo razmejili razvojno pomoč in razvojno sodelovanje in opredelili razvojno pomoč v ožjem pomenu besede, je prav, da se dotaknemo definicije uradne razvojne pomoči.

Da pomoč definiramo kot uradno razvojno pomoč, mora zadoščati trem merilom. V prvi vrsti mora biti vir te pomoči javni sektor. Drugi pogoj je, da spodbuja gospodarski razvoj in blaginjo v državi, ki pomoč prejme; tretji, zadnji pogoj je, da so dani koncesijski pogoji, se pravi, da je finančna pomoč vsaj minimalno petindvajset odstotkov (Bučar in drugi 2007).

Uradno razvojno pomoč lahko dobijo samo države, ki so na listi OECD-ja. Ta seznam na tri leta obnavlja Razvojni komite (*Development Assistance Committee – DAC*). Vsake dejavnosti še ni mogoče opredeliti kot uradno razvojno pomoč. Tako na seznamu ni aktivnosti, ki niso priznane kot razvojna pomoč; med drugim ni vojaške in varnostne pomoči, garancij za zasebne kredite, finančne pomoči nevladnim organizacijam iz zasebnih virov, tujih direktnih investicij (Bučar 2013).

Prav je, da se skozi prizmo definicije razvojne pomoči dotaknemo tudi sledečih pojmov: humanitarna pomoč, vezana pomoč, razvoj, revščina, država v razvoju in indeks človekovega razvoja (*Human Development Index – HDI*).

Že v uvodu sem obrazložil, da humanitarno razvojna pomoč kot pojem v stroki ne obstaja, gre pa za razumevanje vloge gospodarskih družb v širšem smislu, ne samo znotraj razvojne pomoči.

V SSKJ (Slovar slovenskega knjižnega jezika) piše "humanitáren -rna -o prid. (â) 1. human, dobrodelen: humanitaren človek; ustanova ima humanitaren značaj; poplavljenecem so poslale pomoč razne humanitarne organizacije / humanitarna dejavnost" (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša 2013).

Kot smo videli, se razvojna pomoč deli po namenu na dve veliki skupini, na humanitarno/pokonfliktno pomoč in razvojno pomoč v ožjem pomenu. To pomeni, da je humanitarna pomoč podpomenka razvojne pomoči.

Načeloma je tako, da gre pri humanitarni pomoči za povsem nepolitično in strogo brezpogojno pomoč, ta rešuje nastale razmere po naravni katastrofi, vojni ali druge vrste krizi, ki privede prebivalce v stisko (Versluys 2003, 3).

Humanitarna pomoč predvsem rešuje življenja, najpogosteje po naravnih nesrečah ali oboroženih spopadih. Je hitra in pogosto ključna za preživetje v danem trenutku. Humanitarna pomoč zagotavlja osnovne pogoje za preživetje, vodo, hrano, streho nad glavo, osnovno

zdravstveno oskrbo. Pomaga tistim, ki so bili prizadeti v katastrofi, ne glede na razvitost države (Branzick 2004).

V osnovi se humanitarna in razvojna pomoč dopolnjujeta. Humanitarna pomoč rešuje hipne okoliščine, denimo odpravlja revščino zaradi suše. Razvojna pomoč pa išče pot, da do takšnih okoliščin sploh ne bi prišlo. Torej analizira razloge za sušo in najde rešitev, denimo sistem irigacije.

V preteklosti se je pogosto pojavljal pojem vezana pomoč. Vendar so novi prijemi v donatorski politiki slednjo ustavili in se vezana pomoč načeloma sploh ne sme več pojaviti. V temelju vezana pomoč pomeni pogojevanje, in sicer v smislu nakupa dobrin ali storitev od države donatorke oziroma pomoč, ki jo vežemo samo na točno določene posamezne projekte (Bučar 2013).

Za razumevanje razvojne pomoči je koristno opredeliti tudi pojem *razvoj*. Todaro (1997, 685) opredeljuje, da je *razvoj* proces napredka in izboljšanja človekovega življenja. Kako? Da se z gospodarskim razvojem zviša dohodek, poveča količina hrane, se omogoča dostop do izobrazbe in zdravstvenih storitev in da se prek sistemov in institucij, ustvarijo takšni pogoji, prek sistemov in institucij, da človek lahko biva dostojno in spoštovano ter da se mu povečuje možnost izbire in s tem svoboda.

Todaro opredeli, da "tradicionalno razvoj definira zmožnost nacionalnega gospodarstva, katere ekonomsko stanje je bilo daljše obdobje bolj ali manj statično, proizvajati in obdržati letno povečanje lastnega BNP med pet in sedem odstotkov oz. več" (Todaro 1997, 15), kar kaže, da je razvoj primarno opredeljen skozi ekonomske parametre, čeprav bomo pri indeksu človekovega razvoja videli, da so ekonomska merila samo osnova. Po mnenju Stiglitz (2002, 252) gre pri razvoju za spreminjanje družbe, in sicer tako, da se prav vsem omogoča uspeti.

Cilj razvoja je odpravljati revščino. Pojem revščine je sicer relativen, kar lahko zaznamo, če primerjamo lokalne poglede na revščino in globalni pogled. Globalno je eden od uveljavljenih meril odstotek prebivalstva, ki živi na meji zaslužka enega dolarja na dan³ (Bučar in Rojec 2004, 5).

Svetovna banka glede na višino BNP *per capita* posamezne države uvršča med države v razvoju, države z nizko ali srednjo višino BNP (Worldbank 2013).

³ Ta arbitrarno določena absolutna meja revščine je rezultat študij Svetovne banke. Znesek se občasno korigira glede na stopnjo globalne inflacije (World Bank 2013).

Klasificirati države in jim pripenjati oznake je svojevrsten izziv, ki lahko povzroči veliko škode. Zato je zanimivo, da je vezano na razvoj sveta skupina vplivnih profesorjev za ZN postavila tako imenovani indeks človekovega razvoja, ki poleg gospodarskih kazalnikov zajema tudi druge in deli države v štiri kategorije: države z zelo visoko stopnjo človekovega razvoja, z visoko stopnjo, s srednjo stopnjo ter države z nizko stopnjo človekovega razvoja (UNDP 2013b).

HDI je pomemben kazalnik kompleksne povezanosti dohodka in blaginje ter prepletenosti in medsebojne povezanosti ekonomske in socialne politike.

HDI je opredeljen s tremi področji družbenega razvoja. Gre za zdravje, pri katerem je temeljna postavka pričakovana življenjska doba ob rojstvu, dohodek, ki ga merimo z bruto družbenim proizvodom glede na kupno moč in izobraževanje oziroma znanje, pri katerem merimo bruto stopnjo vključenosti in pismenosti, ki prikazujeta kombinirano stopnjo vpisa na različne ravni izobraževanja oziroma stopnjo pismenosti odraslega prebivalstva. Ti kazalniki kažejo dosežke države na različnih razvojnih področjih (ARSO 2013).

V naslednjem poglavju se bomo dotaknili predvsem teoretičnega pogleda na razvojno sodelovanje.

2.2.1 Teoretični vidik razvojnega sodelovanja

Ključ za teoretsko razumevanje razvojne pomoči se skriva v teorijah ekonomskega razvoja.

Za utemeljitev pomena dotoka dodatnih kapitalskih sredstev v države v razvoju – tudi z razvojno pomočjo – je pomembna predvsem razlaga Harrod–Domarjevega modela linearnih stopenj rasti ter Rostovov model t. i. vzleta. Harrod–Domarjev model poveže varčevanje, investicije in stopnjo rasti dohodka. Gospodarstvo mora prihraniti del dohodka, da bi z investiranjem lahko nadomestilo porabo. Če želi država rasti, mora prihraniti še več. Kapitalni količnik pove, koliko enot kapitala je potrebno za proizvodnjo ene dodatne enote narodnega kapitala. V temelju model pravi, da več kot je gospodarstvo sposobno varčevati in investirati, večja bo gospodarska rast. Tu se Harrod–Domarjev model poveže s teorijo o fazah⁴ oziroma stopnjah gospodarske rasti, ki jo je utemeljil Rostow (Todaro in Smith 2008).

⁴ Prehod od zaostalosti v razvoj po W. W. Rostowu obsegajo naslednje faze: tradicionalna družba, predpogoji za »vzlet« v (samo)vzdržno rast, »vzlet«, pot k zrelosti ter doba visoke masovne potrošnje (Bučar in Rojec 2004: 55).

Faza gospodarske rasti, ki je poimenovana 'vzlet', je glede na podatke iz razvitih držav nastopila, ko je bilo nacionalno gospodarstvo sposobno namenjati med 20 in 25 odstotki za naložbe. Glavni izziv hitrejšemu napredku v državah v razvoju je v tem modelu nizka stopnja varčevanja, posledično nizka stopnja naložb in tako rasti. Ključ za pospešeno rast je ali v tujih investicijah, ki lahko nadomestijo del domačega varčevanja, v razvojni pomoči ali pa zadolževanju na tujih trgih (Bučar in Rojec 2004, 55–7).

Razloge za mednarodno razvojno sodelovanje (MRS) ponuja tudi teorija mednarodnih odnosov; velikokrat ugotovimo, da je razvojno sodelovanje pogosto kompenzacija za kolonializem (Benko 1997). Bučarjeva navaja, da so za MRS pogosto v ozadju motivi, ki jih definiramo skozi prizmo normativnega sistema (ideologijo), ki predstavlja temelj za zunanjo in notranjo politiko, in skozi prizmo strategije (Bučar 2011).

Ob teoretskem pogledu na razvojno sodelovanje ni za zanemariti, da so tako med praktiki kot teoretiki mnenja o tem, ali je razvojna pomoč uspešna ali ne, različna. Zgled dveh pogledov predstavljata, denimo, Jeffrey Sachs in Dambisa Moyo.

Sachs verjame, da se stvari spreminjajo. To dokazuje s primerom, da je bil leta 1980 v Zahodni Evropi povprečen zaslužek na prebivalca tak, kot je v Afriki danes. Povprečna življenjska doba na Japonskem in v Zahodni Evropi je bila 40 let. Ključen izziv vidi v tem, da se je razlika med bogatimi in revnimi povečala. Leta 1820 je bila največja razlika med bogatimi in revnimi v primerjavi z Anglijo in Afriko 1 proti 4, leta 1998 med ZDA in Afriko pa kar 1 proti 20. Ko sam govori o tem, da se konča revščina, misli na dve stvari – da se konča svetovna revščina najrevnejših, da imajo vsi dovolj jesti, da so zdravi in da imajo sanitarije. In drugo, da imajo tudi ne najbolj revni možnost se povzpeti po lestvici razvoja (Sachs 2005, 24–8).

Dambisa Moyo pravi, da smo dali do zdaj izjemno veliko razvojne pomoči v svet, največ v Afriko. Ne glede na motivacijo – ekonomsko, politično ali moralno – razvojna pomoč ni pripomogla k trajnostni ekonomski rasti in zmanjševanju revščine. Veliko razlogov je, zakaj afriške države ne delujejo – geografski, zgodovinski, kulturni, institucionalni in plemenski. Težava afriških držav je, po mnenju Moyo, da so s svojim delovanjem postale odvisne od razvojne pomoči in zato jo je nujno ustaviti oziroma zelo spremeniti (Moyo 2009, 28–35).

Večinoma drži, da zagovorniki razvojnega sodelovanja vidijo njegovo korist v tem, da državam v razvoju omogoči finančna sredstva, ki jih drugače ne bi imele, in da – čeprav ne

vedno – vseeno zmanjšuje revščino in spodbuja gospodarsko rast. Nasprotniki pa vidijo temeljni izziv v korupciji in neodgovornosti političnih elit glede deljenja sredstev (Zrinski 2013, 44–45).

Pojavlja se celo očitek, da razvoja kot koncepta ni več in da se namesto njega pojavlja pojem globalizacija. Kritiki pravijo, da se razvojno pomoč ohranja samo zaradi varnostne agende zahoda in širjenja neoliberalnega pogleda na svet. Kritiki trdijo, da razvojna pomoč namerno ustvarja krhke države – tako se lahko nadzira naravna bogastva, širi lasten trg. Ob tem je jasno, da razvojna pomoč ali sodelovanje, dolgovi in mednarodna menjava ne morejo biti analizirani izolirano. Celo več, prevladuje prepričanje, da razvojno sodelovanje ne bo nikoli odpravilo revščine, korupcije in nasilja, če svet ne bo vpeljal širšega in konkretnega pristopa z jasnim interesom, da se reši vse globalne izzive (Hunt, 2012, 109–11).

In če pogledamo na razvojno sodelovanje še z vidika globalizacije, je jasno, da spreminjajoči se svet prinaša zelo različne rezultate. Na eni strani so nekateri zmagovalci, med njimi se pogosto omenjata Indija in Kitajska, na drugi strani pa je mnogo poražencev, predvsem v Afriki (McKay 2012, 160).

3 DRUŽBENA ODGOVORNOST IN RAZVOJNA POMOČ

Bogastvo treh najbogatejših ljudi na svetu je večje od seštevka BDP 48 najrevnejših držav. Premoženje 225 najpremožnejših ljudi je skupaj vredno več kot tisoč milijard dolarjev, kar je enako letnemu dohodku približno treh milijard ljudi ali polovice svetovnega prebivalstva. Če oni in pa, seveda, podjetja, ki jih imajo v lasti, niso med prvimi, ki podpirajo trajnostni razvoj, jih ne moremo šteti za družbeno odgovorne (Toth 2008, 93–5).

V preteklosti v strokovni literaturi o razvojnem sodelovanju ne zasledimo, da bi bila podjetja dejavna na tem področju; torej so nova oblika akterjev v razvojnem sodelovanju (Tisch 1994, 124).

Danes se uveljavlja celo izraz filantrokapitalizem. Gre za zmes filantropije in posla ali kot je opisano v knjigi *Philanthrocapitalism: How Giving Can Save the World* (Green 2011), gre za koncept, ko največji donatorji z novimi metodami spreminjajo svet. Filantrokapitalisti spreminjajo staro obliko filantropije, ki je denar samo dajala, vendar z razumevanjem poslovnih prvin spreminjajo te osnove in povzročajo globalne spremembe.

V naslednjih poglavjih, bo prikazano, da sta lahko poslovna miselnost in razvojno sodelovanje povezana. Podjetja so lahko prav prek družbene odgovornosti dejavna tudi v razvojnem sodelovanju. Tako bomo naprej razgrnili možnosti za delovanje gospodarske družbe v razvojnem sodelovanju in spoznali zgled delovanja enega najbogatejših ljudi na svetu Billa Gatesa.

3.1 Možnosti za delovanje gospodarske družbe v razvojnem sodelovanju

V osnovi se lahko podjetja pridružijo v razvojno sodelovanje na različne načine. Prva možnost je priložnost, ki jo ponuja družbeno odgovornost, to je koncept, ki prepleta različne vidike. Druga možnost je popolnoma poslovna. Zanimivo je, da o njej piše tudi Zakon o razvojnem sodelovanju (12. člen), ki zelo jasno opredeljuje umeščanje gospodarskih družb v mednarodno razvojno sodelovanje.

Z namenom spodbujanja produktivnih naložb in krepitve gospodarskega sodelovanja med Republiko Slovenijo in državami prejemnicami uradne razvojne pomoči Vlada Republike Slovenije določi vsebino, pogoje in načine vključevanja gospodarskih družb za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja.

Tudi v resoluciji beremo o tem, da Slovenija spodbuja razvojno pomoč skozi gospodarske storitve in infrastrukturo. Vezano na izkušnje in interese tako opredeljuje svoje mednarodno razvojno sodelovanje tudi kot gospodarske aktivnosti, in sicer kot poslovne storitve, te pa so spodbujanje malih in srednjih podjetij, razvoj informacijsko – komunikacijske tehnologije, projektiranje in gradnje javne infrastrukture (Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015, člen 16).

Vendar mora biti jasno, da razvojna pomoč ne more biti t. i. vezana zgodba, v smislu vezane pomoči. Zato ugotovitev dr. Bučarjeve, da "se soočamo z zahtevami gospodarstvenikov o neposrednem povezovanju razvojne pomoči in njihovega izvoza/," ne predstavlja obetavnega sodelovanja gospodarskih družb v razvojnem sodelovanju (Bučar 2011, 749).

Drugi del potencialnega sodelovanja v razvojnem sodelovanju se gotovo skriva v družbeni odgovornosti, zato je zanimivo, da v nobenem uradnem dokumentu o razvojni pomoči ne piše, da bi lahko podjetja sodelovala skozi prizmo družbene odgovornosti. Da je takšno sodelovanje za podjetja zanimivo, tudi z vidika percepcije kupcev, kažejo raziskave – 94,9 odstotka ljudem se zdi pomembno prispevati k boljši družbi in okolju, večina tudi meni, da podjetja preveč vlagajo v oglaševanje in trženje. Kar 83,7 odstotka jih je prepričanih, da bi bilo bolje, da bi podjetja podpirala dobrodelnost (Ograjenšek 2008, 13).

Čeprav je treba poudariti, da dobrodelnost in razvojna pomoč nista sinonima, je vendar razvojna pomoč, vsaj v obliki humanitarne pomoči, pogosto pri nas sprejeta tudi kot dobrodelnost, zato bi lahko zelo podobne številke držale tudi za sodelovanje podjetij v razvojnem sodelovanju.

Kot ugotavlja Jane Nelson z Univerze v Harvardu, se spreminjajo pričakovanja do poslovenega sveta. To se dogaja zaradi razumevanja socialnega vidika poslov in pritiska posameznega dela javnosti, da se dela dobro. Ne samo z vidika financ in rasti, temveč tudi skozi korporativno upravljanje, etično in socialno delovanje. Kot rezultat tega se družbena odgovornost postavlja v osrednjo strategijo delovanja in to ni več samo stvar odnosa z javnostmi, dobrodelnosti ali zakonsko opredeljenih aktivnosti (Nelson 2007, 6).

Ko govorimo o štirih področjih družbene odgovornosti (zaposleni, trg, okolje in skupnost), se mora vsaka gospodarska družba zavedati pomena skupnosti, v kateri obstaja. Svoj uspeh mora vračati družbi v obliki različnih donacij in sponzorstev (Vavpotič 2009, 40).

Tu se kaže priložnost, da gospodarske družbe podpirajo tudi delovanje v razvojnem sodelovanju.

Povezavo med družbeno odgovornostjo in reševanjem revščine opiše profesor Rhys Jenkins. V svojem članku omeni, da so začele o družbeni odgovornosti razmišljati vse velike razvojne agencije. Postavi si temeljno vprašanje: Ali lahko družbena odgovornost pomembno vpliva na zmanjševanje revščine v državah v razvoju? V temelju se skozi koncept družbene odgovornosti ne ukvarjamo z vprašanjem vpliva revščine na posel. Vendar to ne pomeni, da tega vpliva ni. Avtor širše pogleda tuje investicije, ki po njegovem mnenju ključno vplivajo na globalno zmanjševanje revščine. Družbena odgovornost dolgoročno gotovo vpliva na rast, vendar trdi, da je pglavitni element reševanja revščine zaposlovanje – družbena odgovornost ne povzroči drastičnih sprememb. Drugače je glede korupcije – na to, vsaj skozi oči vlade, družbena odgovornost zelo vpliva. Podjetja, ki se bodo odločila, da zaradi svoje družbene odgovornosti ne bodo krepila korupcije, bodo dolgoročno zmanjševala tudi revščino. Profesor sicer ugotavlja, da zdajšnji pogled na družbeno odgovornost ne pripomore veliko zmanjševati revščine, saj je temeljna težava v tem, da revni za poslovni svet pač niso pomembni. Avtor je prepričan, da če bi spremenili pogled na družbeno odgovornost in jo razumeli tudi v povezavi posla in revščine, bi to lahko pomenilo priložnost za pomembno reševanje revščine v državah v razvoju (Jenkins 2005, 525–40).

Ne moremo mimo dejstva, da smo z razvojem socialnega podjetništva vseeno dobili tudi takšna podjetja, ki se ukvarjajo z reševanjem globalne situacije skozi svoje poslovanje.

"Glede na analizo modelov, izdelkov in storitve vseh 74 socialnih podjetij Schwab omrežja, menimo, da jih 50 neposredno prispeva k doseganju ciljev, ki jih opredeljujejo Milenijski razvojni cilji tisočletja. Kar šest jih posredno prispeva k tem ciljem oziroma bodo imeli vpliv v daljšem časovnem obdobju" (Robinson in Hockerts 2006, 242).

Prav podjetništvo omogoča priložnosti v državah v razvoju. Gre sicer samo za eno mrežo socialnih podjetnikov, vendar je lahko prav ta dober zgled za ostale podjetnike in prikaz tega, kako lahko podjetništvo rešuje tudi globalno revščino. Od 50 socialnih podjetij, ki pomagajo dosežati posamezne razvojne cilje tisočletja, jih med 16 in 32 odstotkov deluje v najmanj

razvitih državah. Še 14 odstotkov jih deluje v državah, uvrščenih v spodnjih 30 odstotkov HDI. To pomeni, da kar 60 odstotkov teh pobud deluje za zmanjšanje revščine, bolezni in smrti, povečujejo splošno kakovost življenja v najrevnejših državah na svetu, torej vplivajo na temeljne stvari, za katere si prizadeva razvojno sodelovanje (Robinson in Hockerts 2006, 254–5).

Ne smemo zanemariti še enega pomembnega elementa. Gospodarstvo je danes pomemben komunikator, ki ustvarja javno mnenje in širi zglede praks tudi v širšo družbo. Obstaja namreč povezava med informiranostjo o razvojnih temah in podporo javnosti razvojnemu sodelovanju. Večja kot je informiranost, večja je podpora razvojnemu sodelovanju (Bučar in Milosavljevič 2011, 1).

Zato je smotrno razmišljati o tem, da podjetja s svojim delovanjem podpirajo razvojno sodelovanje in iščejo različne možnosti in priložnosti, tako v humanitarni pomoči kot tudi razvojni v ožjem pomenu besede. Kot smo ugotovili, lahko to delajo strogo iz poslovnih motivov, po drugi strani pa je mogoče iskati sodelovanje skozi možnosti družbene odgovornosti, tako z vidika razumevanja skupnosti skozi donacije in sponzorstva kot tudi z dejavno komunikacijo zgledov dobre prakse. Gospodarstvo ima možnost ustvariti spremembo, in to bomo videli ob zgledu v naslednjem poglavju.

3.2 Zgled Billa Gatesa

Billa Gatesa večinoma takoj povežemo z Microsoftom. Z njim mu je uspelo in ustvaril si je izjemno bogastvo. Bill Gates je eden najbogatejših in najvplivnejših ljudi na svetu, takoj za Obamo, Merklovo in Putinom. Po vplivu ga uvrščajo celo pred papeža (Forbes 2013).

Večina sveta ga pozna kot enega največjih filantropov, soustanovitelja fundacije *Bill and Melinda Gates Foundation*, ustanovljene leta 2000. Bill Gates je leta 2008 zapustil Microsoft in se s svojim delom posvetil delovanju fundacije. Ta deluje v Združenih državah Amerike in podpira različne projekte v več kot 100 državah po svetu. Od ustanovitve do zdaj so namenili različnim projektom 27,6 milijarde dolarjev sredstev. Imajo 1.151 zaposlenih in leta 2012 so namenili 3,4 milijarde dolarjev za različne projekte (Bill and Melinda Gates Foundation 2013).

Leta 2010 sta se Bill Gates in Warren Buffet odločila povabiti najbogatejše na svetu, da večino svojega denarja namenijo dobroti. Zato sta zasnovala projekt *The Giving Pledge*,

ki je do zdaj prepričal 114 posameznikov in družin, da so sprejele odločitev in svoj denar namenile dobroti (The Giving Pledge 2013).

Kljub številnim kritikam, ki se osredotočajo na vprašanje, kako je Gates prišel do svojega premoženja, mu je treba priznati, da je v zadnjem času postal prek *Bill and Melinda Gates Foundation* eden najvplivnejših in najdejavnih ljudi tudi v mednarodnem razvojnem sodelovanju. Tako ga je skupina G20 povabila, da je nagovoril zbrane voditelje leta 2011 in jim predaval o pomenu razvojnega sodelovanja. Med drugim je poudarjal pomen sodelovanja v mednarodnem okolju, prepričeval je države, da ne smejo zmanjšati uradne razvojne pomoči in poudarjal, kako zelo je zasebni sektor pomemben v mednarodnem razvojnem sodelovanju. Svoj govor je sklenil s pozivom k popolnoma drugačnemu pogledu na razvoj, kar naj bi prineslo izjemne priložnosti (Bill and Melinda Gates Foundation 2011a).

Do nedavnega je v mednarodnem razvojnem sodelovanju bilo povsem nepredstavljivo, da bi tudi posameznik lahko imel kakšno vidnejšo vlogo. To se je pripisovalo le državam. Zdaj je drugače, več kot očitno se stvari spreminjajo. Tako je leta 2011 Japonska mednarodna agencija za sodelovanje naznanila partnerstvo z *Bill and Melinda Gates Foundation* v boju proti otroški paralizi v Pakistanu (Global Polio Eradication Initiative 2011).

To še ni vse. Ko Bill Gates začuti, da finančna kriza ogroža darovanje ljudi, se odpravi v Španijo, kjer se sreča s predsednikom Rajoyem. Poudari, kako pomembna je investicija Španije, da pomaga najrevnejšim (Bill and Melinda Gates Foundation 2011b).

Verjetno si nihče v razvojnih študijah še pred petimi leti ni predstavljal, da bi Nemčija sklenila partnerstvo z zasebno institucijo. A prav to je uspelo Billu Gatesu, ko je s svojo fundacijo februarja 2013 z nemškim Ministrstvom za ekonomsko sodelovanje in razvoj podpisal dogovor za boj proti lakoti v državah v razvoju, vreden 80 milijonov evrov (Villarino 2013).

Verjetno je poleg nagovora skupini G20 eden največjih uspehov Billa Gatesa to, da organizacija OECD od leta 2011 sprejema posebno letno poročilo *Bill and Melinda Gates Foundation* OECD-ju (Smith 2011).

Bill Gates je nedvomno postal najvidnejši globalni posameznik v razvojnem sodelovanju. Profesor Jenkins se v zanimivem članku sprašuje, kdo se boji filantrokapitalistov, ki smo jih spoznali v uvodu tega poglavja. Sam v svojem članku navede kot zgled seveda tudi Billa Gatesa in poudari pomembno povezavo uspešnih poslovnih ljudi z različnimi vplivnimi

mednarodnimi iniciativami, kot sta Clintonova globalna iniciativa in Svetovni ekonomski forum v Davosu. Ti ljudje po Jenkinsovem mnenju znajo povezovati in uporabljajo poslovno logiko. Vzvod, s katerim so nekateri obogateli prek borz, je danes zanje orodje za reševanje svetovnih izzivov. Kako uspešni so, navede tudi s podatkom – svetovno gledano je v letu 2009 še vedno največji del donacij nevladnim organizacijam, 83 odstotkov, prišlo iz zasebnih virov osebno in ne prek ustanov najbogatejših, čeprav dajejo vtis, da rešujejo svet samo oni. Svoj članek sklene z željo, da bi najbogatejši še vedno namenjali čim več denarja v dobrodelne namene. Vendar opozori: čeprav je pohvalno, da se prav vsi učijo iz njihove poslovne prakse, si želi, da bodo bogati podpirali sektor tako, da bodo krepili civilno družbo, nevladne organizacije in slišali glas ljudstva. Poleg rezultatov je namreč pomembno, da se krepijo vrednote sodelovanja, demokracije, odnosov in družbe. Filantropkapitalisti ne smejo zavladatai tej panogi in uničiti vseh odnosov in partnerstev, ki so jih zgradile javne in mednarodne institucije. Vsekakor ne smejo vplivati na to, da bi posamezniki dvomili v svojo pomembnost, ko darujejo. V dobrodelnost morajo vlagati vsi, najbogatejši, posamezniki, vlade, inštitucije. Samo to bo prineslo trajne spremembe (Jenkins 2011, 10–69).

Naj popotnica sodelovanja spremlja delo tudi v nadaljnjih poglavjih, ko si bomo ogledali zgled sodelovanja dveh organizacij, medvladne organizacije UNICEF in družbe Amway.

4 ZGLED SODELOVANJA: UNICEF in AMWAY

Točnost podatkov, ki bi prikazali, koliko sredstev na leto zberejo nevladne organizacije in jih porabijo za razvojno pomoč, je že razvpito napačna, saj je vsa pridobljena in porabljena sredstva že zaradi težavnih birokratskih postopkov težko prikazati. Vendarle nekateri stari podatki kažejo, da naj bi približno šest milijard dolarjev sredstev razvojne pomoči na leto zbrale iz zasebnih virov, poleg tega pa nevladne organizacije iz javnih virov pridobijo še približno pet milijard dolarjev sredstev (Burnell 1997, 175). Že prej smo videli, da se velikost zasebnih virov povečuje.

Nevladne organizacije imajo gotovo svoj vpliv v razvojnem sodelovanju, še posebno, če se povezujejo po različnih poteh tudi z gospodarstvom. Tako lahko celo povečajo sredstva za razvojno sodelovanje.

V naslednjih poglavjih bomo spoznali dve organizaciji – medvladno organizacijo UNICEF in globalno podjetje Amway. Spoznali bomo njuno sodelovanje in videli zgled gospodarske delegacije, ki jo je UNICEF organiziral v Burkina Faso in se jo je udeležil tudi takratni direktor Amwaya Slovenije.

Od obiska je preteklo že pet let, to pa omogoča, da naredimo tudi časovni pogled na sodelovanje. V sklopu tega sem opravil dva intervjuja in prosil za pisno pojasnilo.

4.1 UNICEF

"UNICEF je edina organizacija v sklopu Združenih narodov, ki je posvečena izključno otrokom in skrbi za njihovo preživetje, zaščito in razvoj" (UNICEF Slovenija 2013).

Tako se najprej predstavi UNICEF na svoji spletni strani. Prisotni so v večini držav, prek svojih uradov pa izvajajo aktivnosti v 156 državah v razvoju. UNICEF ima tudi 36 nacionalnih odborov v razvitih državah, kamor sodi tudi Slovenija (UNICEF Slovenija 2013).

UNICEF ni le birokratska organizacija, kot jo razumejo nekateri, pač pa sodeluje in se povezuje, predvsem na terenu. UNICEF je znan po tem, da sodeluje s številnimi partnerskimi organizacijami, pogosto nevladnimi, z vladami in izvaja lokalno zanimive programe, ki pomagajo izboljševati življenje otrok in njihovih družin (UNICEF Slovenija 2013).

Delovanje skozi prizmo razvojne pomoči bi lahko opredelili tako v sklopu humanitarne pomoči kot tudi razvojne v ožjem pomenu besede (UNICEF Slovenija 2013).

Drži, bil sem član IO društva UNICEF, zato mi je organizacija blizu. Morda sem do nje kdaj subjektiven, toda videl sem, kako delujejo na terenu in zares rešujejo življenja. Z delom si utrjujejo zaupanje in dosegajo uspehe. V letu 2012 so bili po podatkih davčne uprave najvišje med prejemniki donacij iz dohodnine (Delo 2013). Organizacija stalno išče inovativnost, tako, denimo, pripravi novinarsko konferenco v rovu, omogoči donacijo v virtualnem svetu *Second life*, išče nove možnosti sodelovanja s skupnostjo (Vavpotič 2009). In o UNICEF-u lahko veliko povedo ljudje s terena. Marie Berthe Ouedraogo, ženska leta v Burkina Fasu, pravi: "UNICEF je glas žensk in otrok, ki se niso sposobni sami potegovati za svoje pravice, zato je prav, da se oglasim, ko ugotovim, da vlada ne dela dobro" (Vavpotič 2008b).

Pomembno je zavedanje, da v razvojnem sodelovanju ne sme biti tekmovanja. Iskati je treba zglede dobre prakse, se učiti drug od drugega in sodelovati. Na koncu niso pomembne organizacije, temveč rešena življenja.

Že v svojem uvodnem delu UNICEF jasno izpostavi tri najpomembnejše financerje: vlade, posameznike in podjetja (UNICEF Slovenija 2013). O povezovanju in sodelovanju s podjetjem Amway je beseda v naslednjih poglavjih.

4.2 Amway

Družinsko podjetje Amway, ki sta ga leta 1959 ustanovila Rich DeVos in Jay Van Andel, je eno največjih podjetij za direktno prodajo na svetu. Na načelih svobode, družine, upanja in nagrajevanja ljudi žanje uspehe. Podjetje deluje na več kot 50 trgih (Amway 2013).

Amway spada med podjetja direktne prodaje, kar pomeni, da večina teh podjetij sama proizvaja in prodaja izdelke. Večji del prihodkov namenjajo v izobraževanje, razvoj in raziskave. Pogosto gre za izjemno družbena podjetja; njihova družbena odgovornost temelji predvsem na dobrodelnih programih (Kompara 2008, 10).

V predstavitvenem videu o letu 2012 povedo, da je bilo to zanje še eno rekordno leto. Imeli so 11,3 milijarde ameriških dolarjev prihodkov od prodaje, prodajo so povečali kar v dvanajstih letih od preteklih trinajstih. Pohvalijo se z 2,7 milijona prostovoljnih ur in 190 milijoni dolarjev donacij. Imajo več kot 21.000 zaposlenih globalno, več kot tisoč podeljenih patentov in več kot 800 prijavljenih patentov (Amway 2013).

Tudi v sklopu družbene odgovornosti v odnosu do skupnosti je Amway zelo močan. Najpogosteje so povezani prav s programi UNICEF-a (Hertstein 2008).

Veliko investirajo prek sponzorstev v šport, pri donacijah pa so usmerjeni predvsem v pomoč otrokom. Amway je s svojo blagovno znamko Nutrilite velik podpornik olimpijskih iger, podpirajo pa tudi znana imena, kot so Asafa Powel, Sanya Richards, Luij Xiang, nogometaš Ronaldinho in NBA Lakers iz Los Angelesa (Kompara 2008, 18).

Pomena globalnega državljanstva se zaveda tudi Svetovna federacija organizacij direktne prodaje, katere član je družba Amway. V ta namen je leta 2007 izdala poročilo, ki med drugim navaja tudi številke donacij tega sektorja. Korporativni finančni prispevki podjetij za neposredno prodajo v dobrodelne namene po vsem svetu so ocenjeni na 332 milijonov USD v letu 2006. Finančni prispevki industrije neposredne prodaje, vključno s podjetji in prodajalci, so se od leta 2002 do 2006 povečali za 85 odstotkov. Korporativni finančni prispevki podjetji direktne prodaje so se v istem obdobju povečali za 80 odstotkov. V tem času so se korporativno finančni prispevki celotnega finančnega sveta za dobrodelne in človekoljubne organizacije v ZDA povečali za 18 odstotkov. Finančni prispevki prodajalcev podjetji direktne prodaje pa so se v tem obdobju zvišali kar za trikrat (WFDSA 2006, iv).

O družbeni odgovornosti in sodelovanju med Amwayem in UNICEF-om sem opravil pisni intervju z gospo Karin Schmidt, direktorico družbene odgovornosti družbe Amway za Evropo. V uvodu me je zanimalo, zakaj je za Amway družbena odgovornost sploh pomembna. "V trenutnih gospodarskih razmerah je nadaljnji uspeh vsakega podjetja odvisen od številnih dejavnikov, kot sta med drugimi zmožnost prilagajanja na spreminjajoče se okoliščine in hitro ter inovativno odzivanje na trg, medtem ko mora podjetje delati čim bolj učinkovito. Prihodnost naše globalizirane družbe in gospodarstva je vse bolj odvisna ne le od ekonomskega uspeha, temveč tudi od trajnostnega razvoja, s poudarkom na okoljski in socialni trajnosti."

V intervjuju je povedala, da so družbeno odgovornost razumeli že leta 1959, ko so dali na trg svoj prvi izdelek – razgradljivo čistilno sredstvo. Čeprav se pri Amwayu osredotočajo na širše delovanje znotraj družbene odgovornosti, se z veseljem posvečajo tudi dobrodelnosti. "Korporativno državljanstvo je pomemben del naše poslovne filozofije vse od ustanovitve Amwaya leta 1959. Naši zaposleni in distributerji se kot odgovorni državljani sami vključujejo v zbiranje in dajanje sredstev, tudi sodelujejo v prostovoljnih dejavnostih družbe."

O največjih projektih v zadnjih letih pišejo z zadovoljstvom. "Več kot sedem milijonov otrok v svetu je podprla naša akcija *One by One* med letoma 2003 in 2009. Center za korporativno državljanstvo Ameriške gospodarske zbornice je nagradil naše delo. Družba Alticor, sestrsko

podjetje družbe Amway, je bilo leta 2005 nagrajeno z nagrado Korporativni državljan. V zadnjih šestih letih so zaposleni in distributerji vložili v sodelovanje z družbo več kot 1,3 milijona ur dela. Tako so družba Amway, zaposleni in distributerji podarili skupaj več kot 112 milijonov dolarjev v dobrodelne namene. Leta 2009 je Amway v Evropi doniral sredstva v višini več kot 2,8 milijona dolarjev. Zaposleni distributerji so vložili približno 40.000 ur prostovoljnega dela v različne dejavnosti, kot so kuhanje in čiščenje za Ronald McDonald hišo v Nemčiji, branje za otroke v bolnišnici Buzzi v Milanu ali podporo sirot v Ukrajini. Amway in UNICEF sta začela nov vseevropski projekt v letu 2009 *Brick by Brick*. Akcija podpira vzpostavitev vrtcev v regiji Van v Anatoliji na vzhodu Turčije. Poleg te akcije podpira Amway v letu 2009 še 14 projektov UNICEF-a v Rusiji, Romuniji, na Hrvaškem in v Sloveniji, tudi dva dodatna projekta v Afriki in 19 lokalnih projektov v evropskih državah – od teh se jih deset osredotoča na izobraževanje, devet na zdravje. Amway Evropa se pripravlja tudi na izvajanje sistema ravnanja z okoljem po korakih naših proizvodnih objektov v mestih Guangzhou (Kitajska) in Ada (Michigan, ZDA), ki so že prejeli certifikat ISO 14001."

Na zadnje vprašanje, na kaj so najbolj ponosni, odgovori odločno. "Na vključevanje naših zaposlenih in distributerjev v naše dejavnosti. To jasno pokaže Amweyevu filozofijo posla."

4.3 Sodelovanje UNICEF-a in Amway-a

Z gospo Schmidt sva se pogovarjala tudi o sodelovanju Amwaya in UNICEF-a. "Od leta 2001 je Amway v Evropi podpiral UNICEF, zdaj pod okriljem svetovne kampanje *One by One*. Amwayevi zaposleni in distributerji so pomagali zbrati približno 6 milijonov evrov za podporo UNICEF-ovim projektom – 940.000 evrov samo v letu 2009. Naš cilj je združiti moči, da bi čim bolj učinkovito pomagali čim več otrokom, ki to pomoč potrebujejo. Leta 2003 je naša družba začela svoj program korporativne družbene odgovornosti *One by One*, ki zdaj vključuje tudi partnerstvo z UNICEF-om. To akcijo je Amway začel z namenom, da bi uskladili različne dobrodelne programe, ustanovljene v različnih državah, in sicer z namenom, da bi še izboljšal svoja prizadevanja za podporo deprivilegiranih otrok. Ta program podpira otroke in jim omogoča vse, kar potrebujejo za življenje, učenje, doseganje ciljev in igro. Z akcijo pomagamo otrokom po vsem svetu živeti boljše življenje. Naše sodelovanje obsega podporo vrste projektov na področjih izobraževanja, izboljšanja zdravja kot tudi kulturnega napredek. Podružnice, zaposleni in distributerji so dejavni v vseh državah, v katerih posluje Amway."

Kaj pa Amway v Sloveniji? "Tudi v Amwayu Slovenija je podjetje in več kot 14.000 distributerjev podprlo sodelovanje z UNICEF-om. Dva projekta, ki sta prejela največjo podporo družbe Amway, sta projekta Punčke iz cunj in projekt POVEJ. Projekt punčk zbira sredstva za cepljenje otrok v revnih državah, projekt POVEJ pa s preventivo preprečuje nasilje in izsiljevanje v slovenskih šolah.

Amway in UNICEF sta se dogovorila za dolgoročno partnerstvo. "17. oktobra 2005 je podjetje Amway s Skladom ZN za otroke podpisalo petletno pogodbo in se zavezalo, da bo za podporo programu cepljenja in izobraževalnim projektom namenilo več kot 2,5 milijona evrov" (AMAGRAM 2006).

Ob podpisovanju sta bili obe strani zadovoljni in optimistični. Poudarili so, da je pomembno ne samo zdravje, temveč tudi izobraževanje, zato so del sredstev namenili projektom na področju izobraževanja, s ciljem, da bi leta 2015 vsak otrok imel možnost iti v šolo (AMGRAM 2006).

Partnerstvo Amwaya in UNICEF-a daje veliko rezultatov globalno, tudi v Keniji, kjer Amway podpira aktivnosti cepljenja (AMAGRAM 2008).

UNICEF Slovenija je družbo Amway nagradil za njihovo podporo. Tako je leta 2005 izvršna direktorica UNICEF-a predala direktorju družbe Amway priznanje En svet – Eno upanje, ki ga prejmejo največji donatorji. Amway je bilo peto podjetje, ki si je zaslužilo to priznanje, pred njim so ga prejeli Mobitel, Nova ljubljanska banka, Lek in Radenska (AMWAY 2013).

4.3.1 Gospodarska delegacija v Burkina Faso

Aprila 2008 sem bil del gospodarske delegacije v Burkina Faso, ki jo je organiziral UNICEF. Gotovo je bila ta delegacija zanimiva priložnost in je pokazala dober zgled sodelovanja gospodarstva in medvladne organizacije, ki se ukvarja z mednarodno razvojno pomočjo.

V osebni izkaznici države, ki jo je za člane delegacije pripravil UNICEF, je pisalo, da je Burkina Faso ena najrevnejših držav na svetu. Pod revščino živi skoraj polovica od trinajst milijonov prebivalcev. 43 odstotkov ljudi ima dostop do čiste pitne vode, 29 odstotkov do ustreznih sanitarij. Kar petina otrok se v Burkina Fasu rodi s podpovprečno težo. Vsaka ženska rodi v povprečju šest otrok in več kot 50 odstotkov jih je prisiljeno delati (Interno gradivo UNICEF).

Burkina Faso še danes ostaja ena najmanj razvitih držav na svetu. Po indeksu človeškega razvoja so za njo samo Čad, Mozambik, Kongo in Niger (UNDP 2013a).

UNICEF je ob takratni delegaciji v sporočilu za javnost zapisal, da so se obisku prvič pridružili gospodarstveniki in s tem pokazali, da je v razvojnem sodelovanju potrebno združevati moči (Vavpotič 2008b). Čeprav je bil to prvi primer gospodarske delegacije za Slovenijo, je v tujini takšna praksa pogosta. Družbeno odgovorna podjetja dokazujejo, da želijo v akcije mednarodnega razvojnega sodelovanja biti dejavno vpeta in želijo prispevati k blaginji otrok (Vavpotič 2008c).

Združenje Manager,⁵ ki predstavlja stanovsko organizacijo, je takrat objavilo moj članek z naslovom Managerji rešujejo življenje. V njem sem predstavil osnovne cilje delegacije, opisal sem pot in razmere. Pretreslo me je, da v Burkina Fasu otrokom sedem dni po rojstvu ne dajo imena, saj če otrok umre, to predstavlja manjšo žalost. Seveda je potreb več, kot je razvojne pomoči, zato je podpora poslovne javnosti pomembna. Mitja Petrovič, direktor družbe Publicis Groupe, pove, da ne moreš doživeti Afrike, ne da bi v tebi pustila sled. Kljub težkim razmeram omenja optimizem in poudari, da je na terenu vidno, kako pomembna je izobrazba in da je nujno vlagati v to področje. Jani Resnik, direktor družbe Amway Slovenija, je poudaril, da so bila pričakovanja presežena in da je lepo videti, da gredo sredstva v prave roke. Težko je pozabiti stavek Mitje Petroviča: "V vsakdanjem življenju se borim za dobiček. Te matere in otroci pa se borijo za golo preživetje. Pozval bi svoje kolege, da del našega dobička namenimo njim in s tem rešimo nekaj življenj". To je tista iskrena družbena odgovornost, občutek za sočloveka (Vavpotič 2008d).

Ta delegacije je pokazala, da je pot v razvojnem sodelovanju med organizacijami, ki to pomoč izvajajo, in gospodarstvom. Pogosto je sicer slišati očitke na delo organizacij, ki se ukvarjajo z razvojnim sodelovanjem. In ker so organizacije ljudje, je zanimivo, kako je na očitke skeptikov odgovorila ženska leta v Burkina Fasu ob obisku te delegacije.

Tem ljudem bi rada povedala, da lahko vedno pridejo k nam in se na lastne oči prepričajo, kaj delamo. Lahko jim damo samo naše voznike, da gredo sami naokrog in si pogledajo, kaj je bilo narejeno. Lahko povprašajo tudi ljudi, kaj je UNICEF naredil zanje. Tako bodo v živo doživeli in razumeli vlogo UNICEF-a. Mislim, da je to edina

⁵ Združenje Manager je stanovsko združenje menedžerjev, ki se zavzema za napredek menedžerskega poklica, konkurenčnost slovenskega gospodarstva ter zaščito stanovskih interesov.

možnost, da jih prepričamo. Mi imamo, seveda, stroga merila in nemogoče je, da bi šel denar v neprave roke, vendar tega taki ljudje ne verjamejo. Poleg tega si nikoli ne bi dovolila vzeti denarja, ki bi bil namenjen otrokom in ženskam. Vendar je res najbolje, da skeptiki pridejo in povprašajo za mnenje ljudi na terenu (Vavpotič 2008b).

Več kot očitno je, da bomo morali inovativnost s prepletanjem družbene odgovornosti vpeljati v humanitarne in razvojne organizacije. Tudi z gospodarskimi družbami. In kot smo videli, se nekateri tega že zavedajo in to znajo.

4.4 Časovni pogled na sodelovanje

Od delegacije je minilo že pet let, zato se mi je za potrebe tega dela zdelo smiselno, da v letu 2013 opravi revizijo sodelovanja prek poglobljenih intervjujev, ki sem jih opravil z UNICEF-om in družbo Amway avgusta in septembra 2013.

V pogovoru z Ireno Stamenkovič, svetovalko izvršnega direktorja Slovenske fundacije za UNICEF za marketing, ki je vsebinsko sodelovala pri prvi delegaciji v Burkina Faso in je pozneje organizirala še dve, eno leta 2008 v Ruando in drugo leta 2013 v Zambijo, ugotovim, da so gospodarske delegacije zelo pomembne, ne samo za UNICEF Slovenija, temveč tudi širše. "Takšne delegacije zahtevajo veliko priprav. Glede na to, da je Slovenija majhna država, želimo organizirati stvari sistemsko in holistično," pove. V tujini je navada, da so v delegaciji res samo gospodarstveniki, pri nas pa vzamemo na teren tudi snemalno delegacijo. "Vendar če kdo misli, da gre za turizem, se moti." Pa obstajajo kakšne razlike med Slovenijo in ostalimi državami? "Morda se v tujini bolj zavedajo pomena blagovne znamke UNICEF in zato gospodarstveniki hitreje razumejo, da so takšne delegacije posledica dolgoročnega sodelovanja med gospodarstvom in organizacijo UNICEF. Pri nas pa je včasih celotna zadeva še vedno tudi prepričevalnega pomena za nadaljnje sodelovanje, predvsem z vidika gospodarstvenikov."

Vendar UNICEF vztraja: "To ni potovanje, ne more biti, zato vpletamo v delegacije tiste, ki so nam že pomagali." Pa je kriza pustila kakšen davek? "Gotovo, vedno težje je dobiti sredstva, ugotavljamo tudi, da se nižajo donacije gospodarstva." In kakšna je razlika v delegacijah?" V zadnji delegaciji, žal, ni bilo gospodarstvenikov. Čeprav moram poudariti, da so bili vsi izjemno navdušeni. Prepričali smo jih, da delamo dobro in prav, pa vendar, kriza je tu in prepogosto pozabimo na širše geografsko področje, če so težave pred domačim pragom," ugotavlja Stamenkovičeva.

Seveda me je zanimalo, kaj se je zgodilo z družbo Amway. O tem sem govoril z Alenko Jež Heinc, pomočnico izvršnega direktorja za prodajo in zbiranje sredstev. "Z Amwayem smo odlično sodelovali, bili so naš pomemben partner," začneva pogovor. Vendar se časi spreminjajo, podjetja iščejo različne interese. "Amway si je želel večje izpostavljenosti in ekskluzivnosti, kar je včasih pri sodelovanju z UNICEF-om težko." Obrazloži, da je UNICEF globalno širok, pleče različna partnerstva in da je v dolgotrajnih projektih, ki se ne spreminjajo, težko iskati dodatno vrednost za partnerje. "Po drugi strani pa je res, da se je končala tudi evropska sodelovalna pogodba med obema organizacijama. Uspešno, z doseženimi načrtanimi cilji. Zato sodelovanje resnično vidimo kot uspešno," sklene pogovor. Doda še, da bi si želela, da bi več podjetji iskalo priložnosti v sodelovanju na področju razvojne pomoči prek svoje družbene odgovornosti.

Tudi v Amwayu so bili s sodelovanjem zadovoljni, pove Anita Štefin.

"Amway je bil s sodelovanjem z UNICEF-om zelo zadovoljen, ker pa UNICEF na številnih evropskih trgih ne podpira lokalnih projektov, smo skladno s potrebami naših lokalnih podružnic poiskali druge partnerske organizacije."

Pogodba o sodelovanju podjetja Amway in organizacije UNICEF na svetovni ravni je bila sklenjena za pet let in že med trajanjem te zaveze so nosilci Amwayevega posla in zaposleni izražali želje, da bi raje podprli delovanje organizacij v svojem lokalnem okolju. Zaradi vse številnejših želja za podporo lokalnim organizacijam smo našo strategijo spremenili v korist vključevanja več lokalnih projektov.

Vendar Amway z UNICEF-om še sodeluje. "Nekatere naše podružnice še vedno sodelujejo z UNICEF-om. Na vseevropski ravni še vedno sodelujemo z UNICEF-om pri projektu *Archbishop Tutu 2015 Campaign*®, imenovanem po zaslužnem nadškofu Desmondu Tutuju. Kampanja Tutudesk se otrokom v Južni Afriki trudi razdeliti prenosne šolske mizice. Njen cilj je do leta 2015 pomagati 20 milijonom otrok po celotni Afriki. Akcijo podpiramo s prodajo posebnih skodelic Amway *One by One* in celoten izkupiček od njihove prodaje namenjamo tej kampanji." V Amwayu se zavedajo pomena organizacije UNICEF in obljublja nadaljnjo pomoč. "Ob večjih humanitarnih katastrofah z UNICEF-om še vedno sodelujemo in jim namenimo izdatno humanitarno pomoč, tako smo, denimo, z njimi sodelovali po katastrofalnem potresu na Haitiju leta 2010."

Čeprav se je sodelovanje v Sloveniji uradno končalo, je mogoče videti, da je obrodilo sadove, naredilo spremembo in vplivalo na delček v mozaiku mednarodnega razvojnega sodelovanja. Dejstvo je, da če ne bi bilo družbe Amway, bi bilo na svetu manj cepljenih otrok. In tudi to dokazuje, da je vsaka pravilno vodena akcija vredna veliko, saj ima rezultate na področjih, ki jih rešuje mednarodno razvojno sodelovanje.

5 ANALIZA STALIŠČ O HUMANITARNI RAZVOJNI POMOČI IN DRUŽBENI ODGOVORNOSTI

Nagovor pri anketi, v kateri je sodelovalo 114 posameznikov, je bil naslednji: "Spoštovani! Družbena odgovornost, socialno podjetništvo in razvojno humanitarna pomoč so teme, ki prepletajo sedanost in bodo močno vplivale na prihodnost. Kako? Na to vprašanje bo pomagala odgovoriti tudi ta anketa. Vaše sodelovanje je pomembno in hvala, da si boste vzeli čas. Veseli bomo, če boste anketo poslali še komu."

Anketo sem razposlal po socialnih omrežjih. Ker se že dlje časa ukvarjam z družbeno odgovornostjo, je v tem krogu tudi veliko tistih, ki poznajo družbeno odgovornost in z njo povezane teme. Tako rezultati verjetno rahlo odstopajo v prid poznavanju obravnavane tematike. K temu, da je anketa zajela ljudi, ki jim tema ni povsem tuja, so dodatno pripomogle še tri organizacije, ki so anketo poslale svojim članom. To je Slovensko društvo za odnose z javnostmi (PRSS), Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO) in Zavod za medgeneracijsko sodelovanje Ypsilon. Vsem organizacijam iskrena zahvala za sodelovanje. S tem dejanjem so pokazale, da je obravnavana tematika pomembna za slovenski prostor in da je na tem področju narejeno premalo tudi v akademskem svetu.

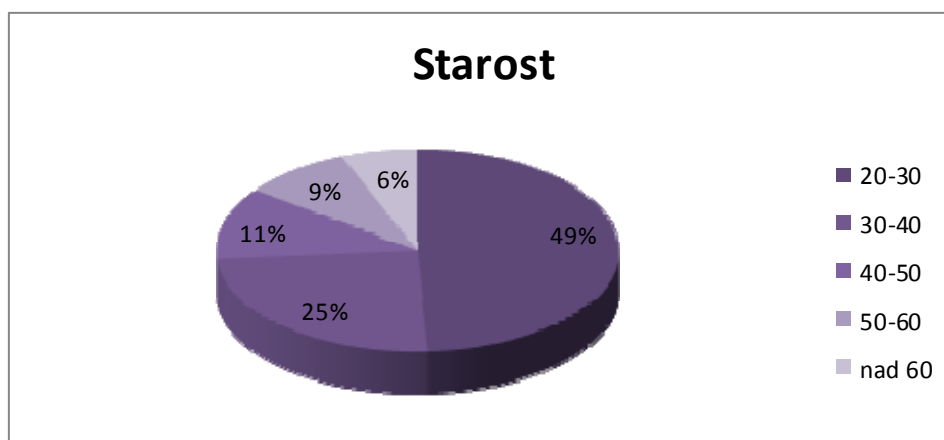
5.1 Analiza in interpretacija zbranih podatkov

Anketa bo predstavljena grafično z rezultati. Vsakemu vprašanju bo sledila opomba oziroma komentar. Anketa je bila razdeljena na dva dela, in sicer na splošnega in na tistega za ljudi, ki so prihajali iz poslovnega sveta – teh je bilo 48.

5.1.1 Splošni podatki o anketirancih

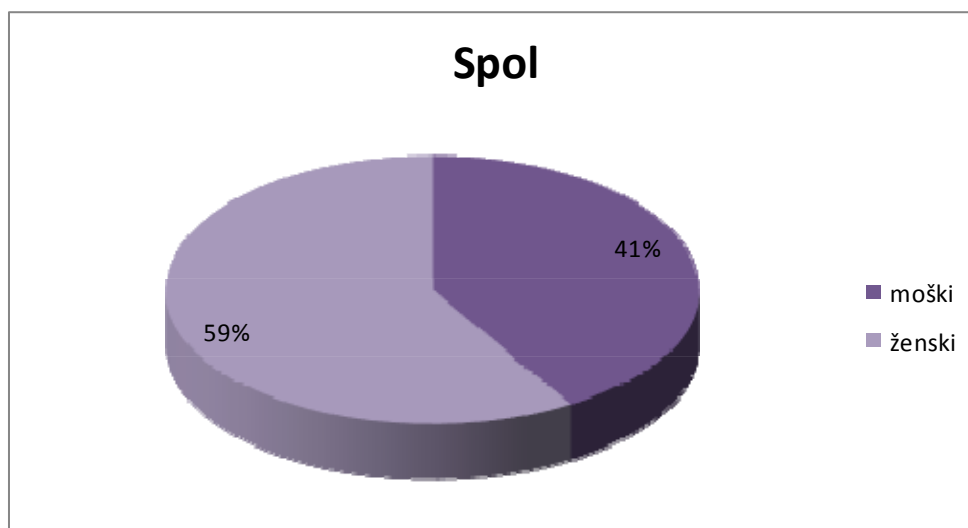
V prvem delu tretjega dela so bila postavljena tri vprašanja, namenjena statistični obdelavi, zato so rezultati enaki v obeh raziskavah.

Slika 5.1: Starost

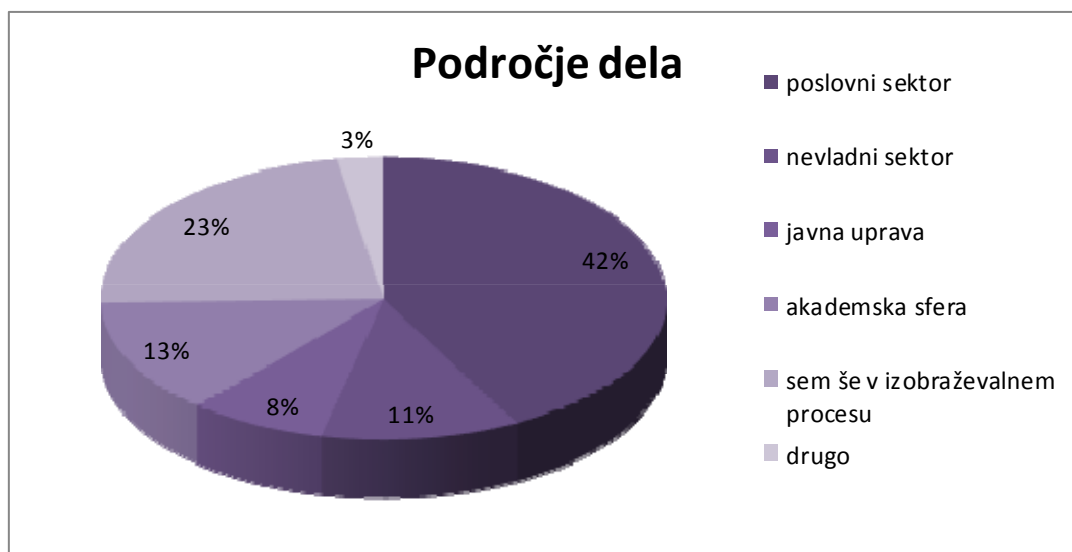
Starost udeležencev je bila podana glede na interval. Največ anketirancev je bilo starih med 20 in 30 let, kar ne preseneča, saj gre za največje socialno omrežje, ki je povezano z avtorjem ankete.

Slika 5.2: Spol

Anketa je bila uravnotežena glede na spol, ženske so le nekoliko prevladovale. Glede na strukturo področja dela so se anketiranci razdelili, kot kaže slika 6.3.

Slika 5.3: Področje dela

Največ ljudi je prihajalo iz poslovnega sveta, sledili so tisti, ki so še v izobraževalnem procesu. Pod oznako drugo (tri odstotke) jih je največ ljudi navedlo, da so upokojeanci.

5.1.2 Vsebinski pogledi

Slika 5.4: Poznavanje organizacij

Edina organizacija, ki so jo poznali prav vsi udeleženci ankete, je Karitas. Z 99 odstotki sledi UNICEF, 98 odstotkov je prejel Rdeči križ, 97 odstotkov pozna Zvezo prijateljev mladine,

sledijo ostale organizacije, označene na grafu. Pod drugo so anketiranci štirikrat omenili Umanotero, trikrat Rdeče noske in Humanitas, dvakrat Focus, Europo Donno in Zavod Ypsilon, po enkrat pa Zdravnike brez meja, Amnesty International, Slogo, Ekvilib, Mrežo zdravja, Greenpeace, Zavod TiPovej in Volonterjat.

Na vprašanje, **kateri od teh najbolj zaupate**, so odgovori sledeči: Daleč največ zaupanja ima Zveza prijateljev mladine (zaupanje je izrazilo 27 anketirancev oziroma 23,7 odstotka). Zanimivo je, da 11,4 odstotka ne zaupa nobeni. UNICEF-u zaupa 10,5 odstotka anketiranih, Karitasu 8,8, Belemu obroču 7 odstotkov, Slovenski filantropiji 6,1 in prav toliko Hospicu, Rotaryu 4,4, Rdečemu križu 4,4 odstotka in ostalim organizacijam manj kot štiri odstotke anketiranih. Vsem organizacijam zaupata samo dva anketiranca.

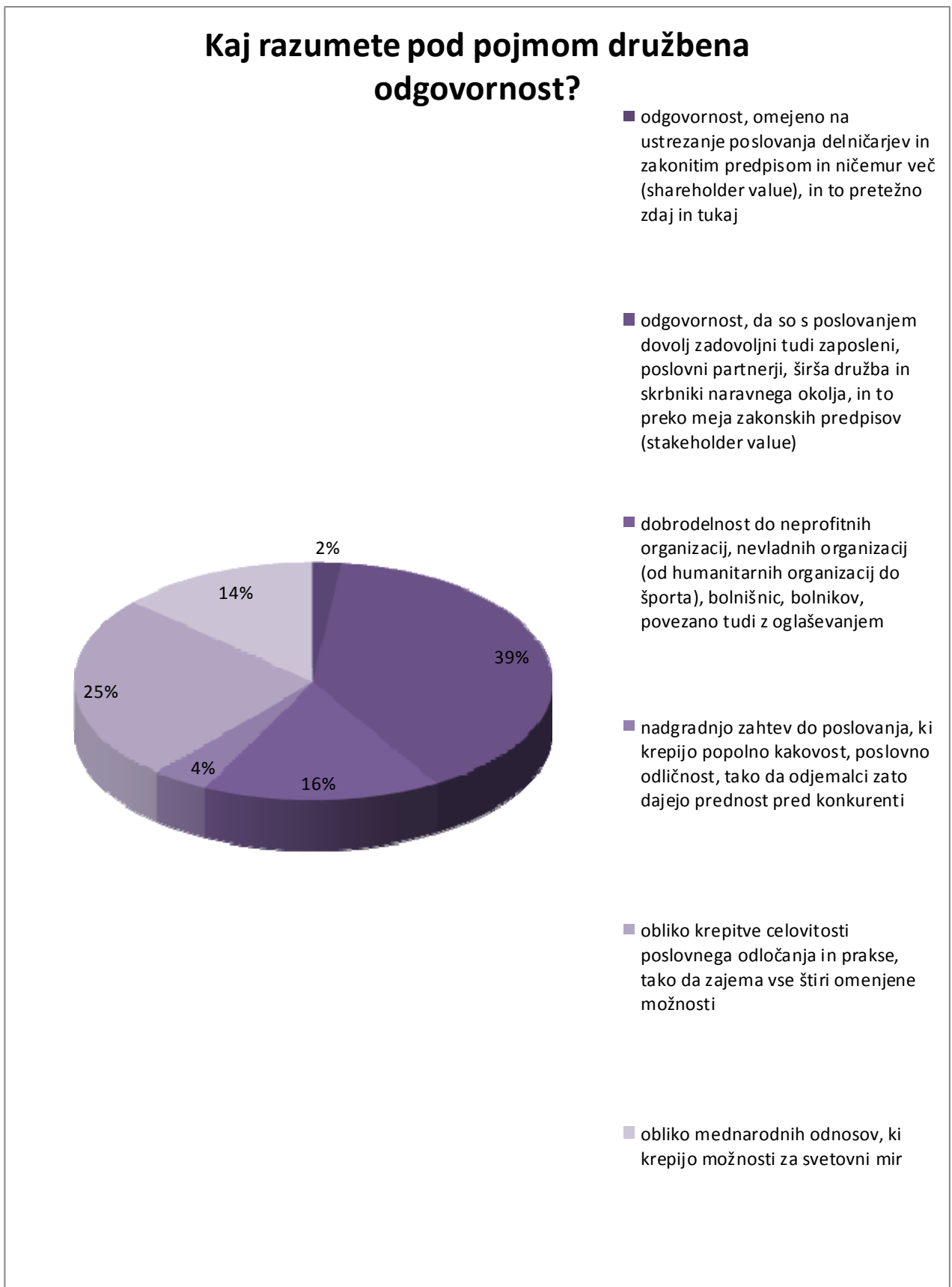
Sledilo je nekaj vprašanj, ki bodo lahko pomagala delovanju teh organizacij. Na vprašanje, **kakšen odstotek pomoči prek donacij pride po vašem mnenju do končnega uporabnika v Sloveniji**, so bili odgovori od enega odstotka do 100 odstotkov. V povprečju anketiranci verjamejo, da pride do končnega uporabnika v Sloveniji 55,63 odstotka donacij.

Za primerjavo nas je zanimalo enako vprašanje, vendar smo usmerili delovanje širše, v svet. Tako se je vprašanje glasilo: **Kakšen odstotek pomoči prek donacij pride po vašem mnenju do končnega uporabnika v svetu?** Tu so se odgovori anketirancev gibali od enega odstotka do 80 odstotkov. V povprečju verjamejo, da pride do končnega uporabnika v svetu 30,67 odstotka pomoči.

Zadnje čase je pogosta razprava, koliko denarja lahko organizacije, predvsem humanitarne, porabijo za svoje delovanje. Tako je bilo vprašanje najprej sestavljeno iz pojasnila, ki mu je sledilo vprašanje. **Razvojno humanitarne organizacije potrebujejo tudi sredstva za svoje delovanje. Kolikšen delež sredstev je po vašem mnenju humanitarna organizacija upravičena uporabiti za svoje delovanje?** Trije anketiranci niso odgovorili s številkami, navedli so, da mora organizacija pokriti svoje stroške, da mora to biti manj, kot dajejo v namen delovanja in da mora biti absolutni znesek omejen. Številke so se gibale od 1 odstotka do 50 odstotkov, v povprečju pa so anketiranci prepričani, da lahko za svoje delovanje organizacija porabi četrtno sredstev oziroma natančneje 25,59 odstotka.

Naslednja vprašanja so se usmerila v družbeno odgovornost.

Slika 5.5: Razumevanje družbene odgovornosti

Največ vprašanih se je opredelilo, da družbeno odgovornost razumejo kot odgovornost, da so s poslovanjem dovolj zadovoljni tudi zaposleni, poslovni partnerji, širša družba in skrbniki naravnega okolja, in to prek meja zakonskih predpisov.

Odgovori na vprašanje, **kakšna je razlika med družbeno odgovornostjo in humanitarno razvojno pomočjo**, so bili različni. Spodaj navajam nekatere izmed njih.

Humanitarna razvojna pomoč (HRP) je samo ena od številnih vsebin družbene odgovornosti. Družbena odgovornost zajema poštenost vplivnih (lastnikov, menedžerjev, politikov in itd.) namesto zlorabe v odnosih do sodelavcev, poslovnih in drugih partnerjev, širše družbe in naravnih pogojev za življenje.

Družbeno odgovorno ravna posameznik ali podjetje, ko s svojim delovanjem ne škoduje družbi in okolju, v katerem deluje, temveč prispeva k njenemu trajnostnemu razvoju. HRP pa se nanaša na neprivilgirana območja sveta, gre za doniranje za izboljšanje situacije in razvoj družbe, donirajo lahko posamezniki, države ali podjetja. Pomoč prihaja v obliki sredstev in materiala, medtem ko družbena odgovornost predstavlja posameznikovo celostno delovanje.

Družbena odgovornost je po mojem mnenju širši pojem, ki obsega poleg humanitarnega dela tudi poslovne sektorje, kar pomeni stranke, zaposlene, vodje itd.

Družbena odgovornost zajema vsa področja ravnanja vsakega posameznika in vseh odločevalcev na vseh ravneh za boljšo kakovost življenja na tem planetu. Humanitarno razvojno pomoč pa razumem kot pomoč razvitejših držav manj razvitim, predvsem v obliki znanja, *know-howa*, sredstev.

O družbeni odgovornosti se govori predvsem v povezavi z razvitim svetom in HRP je neke vrste orodje za izvajanje družbene odgovornosti razvitega sveta.

Gre za popolnoma ločena pojma. Drugi pojem je pogojni, kot nekakšna nadgradnja, prvi je imperativ, torej nujen.

Družbena odgovornost sodi v sfero aktivnosti poslovnih subjektov, ki naj bi s svojim družbeno odgovornim ravnanjem izkazovali solidarnost z družbo, iz katere črpajo. HRP je mehanizem države in/ali družbe, namenjen spodbujanju razvoja tretje države, regije ali lokalne skupnosti. Za razliko od humanitarne pomoči družbena odgovornost ni mehanizem, temveč standard poslovanja zasebnih podjetij, organizacij in posameznikov. Razlika je predvsem v tem, da si družbeno odgovorni prizadevajo zmanjševati posledice razlik in te

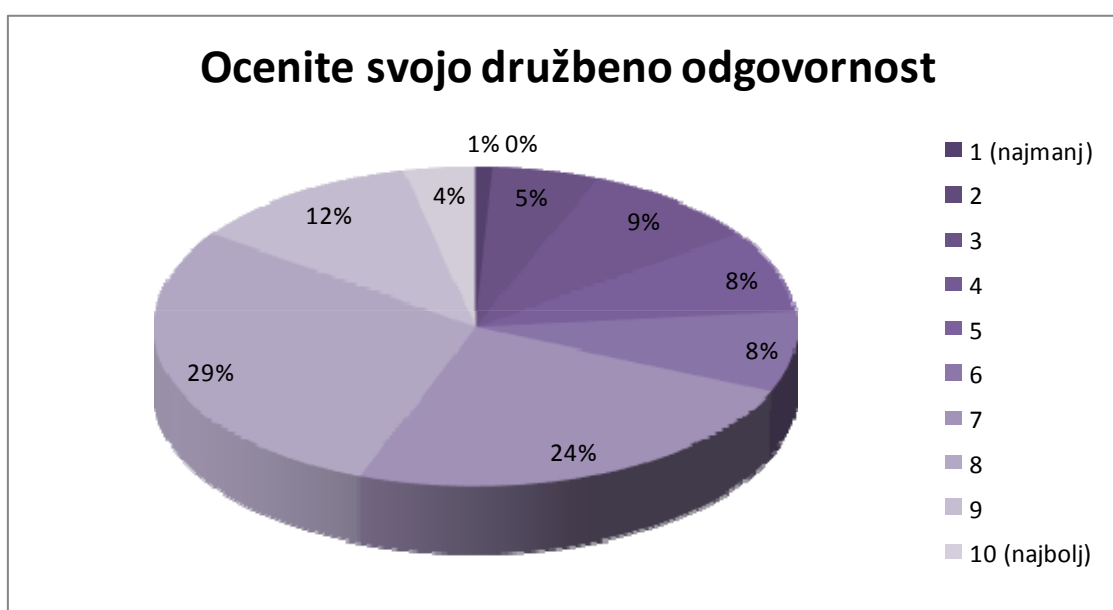
razlike odpraviti, HRP pa si prizadeva za blaginjo živečih (tudi z različnimi vrstami pomoči). Družbeno odgovornost razujem bolj v podjetniškem smislu vezano na posamezno podjetje, medtem ko gre pri HRP za gibanje na ravni družbe, ki se lahko odraža tudi v družbeni odgovornosti.

Slika 5.6: Odgovornost družbene odgovornosti

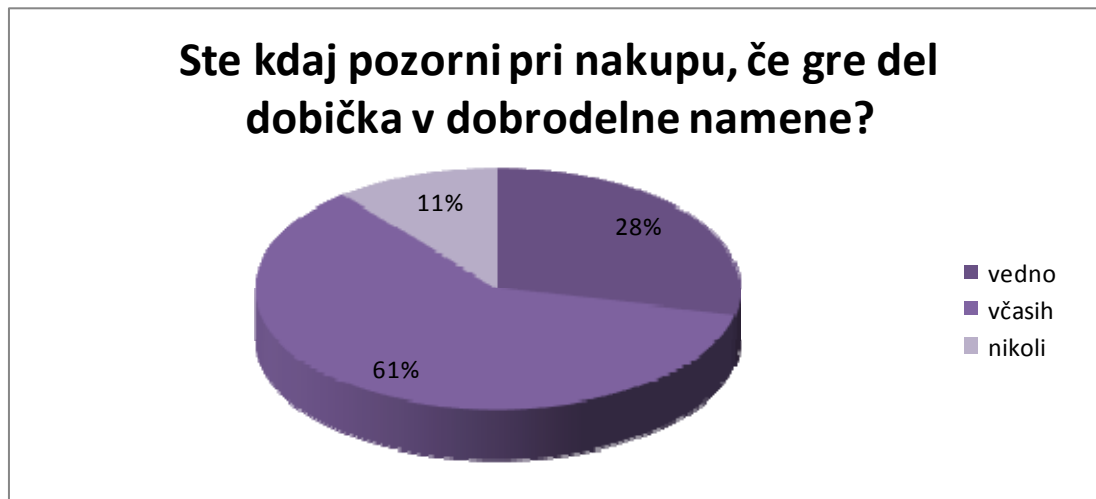
Večina ljudi je prepričana, da morajo biti najbolj družbeno odgovorni posamezniki. In to vsak od njih. Drugi mesto si delita vlada in gospodarstvo.

Slika 5.7: Lastna družbena odgovornost

Večina ljudi je svojo družbeno odgovornost ocenila med šest in sedem. Zanimivo je, da samo en odstotek verjame, da so popolnoma družbeno neodgovorni, medtem kot štirje odstotki verjamejo, da so popolnoma družbeno odgovorni.

Slika 5.8: Del dobička v dobrodelnost

Večina ljudi je včasih pozorna, ali gre del dobička pri nakupu v dobrodelne namene. Več je tistih, ki so pozorni vedno, kot tistih, ki na to niso nikoli pozorni.

Vprašanja od tu naprej so bila postavljena le tistim, ki so prihajali iz poslovnega sektorja.

Slika 5.9: Odgovornost za družbeno odgovornost v podjetju

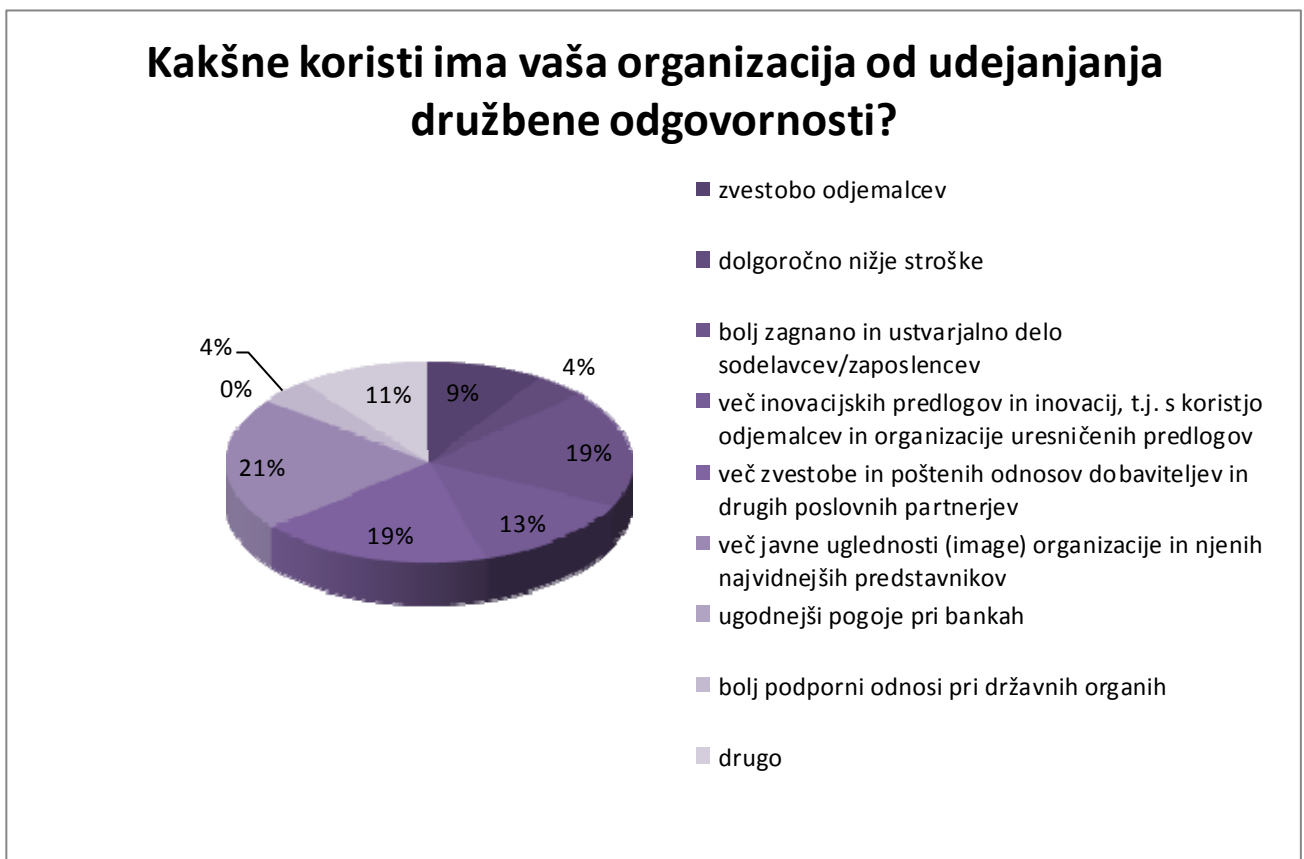
70 odstotkov vprašanih pravi, da se pri njih ukvarja z družbeno odgovornostjo posloводство, 35 odstotkov to pripisuje marketinškemu oddelku, 22 odstotkov kadrovskemu, pri 5 odstotkih imajo za to posebno komisijo in pri 8 odstotkih je to delo nadzornega sveta.

Slika 5.10: Sistem odločanja

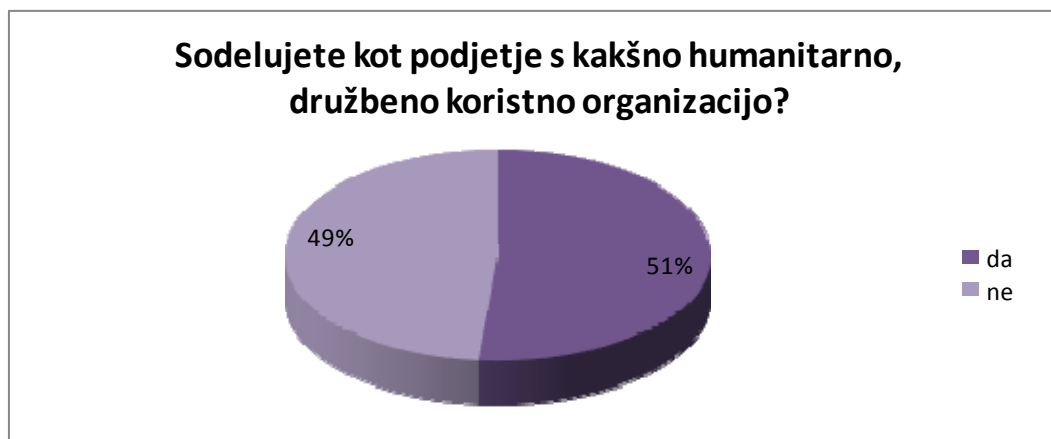
Velika večina, 70 odstotkov, pozna sistem odločanja o sponzorstvih in donacijah v podjetju.

Slika 5.11: Koristi od družbene odgovornosti

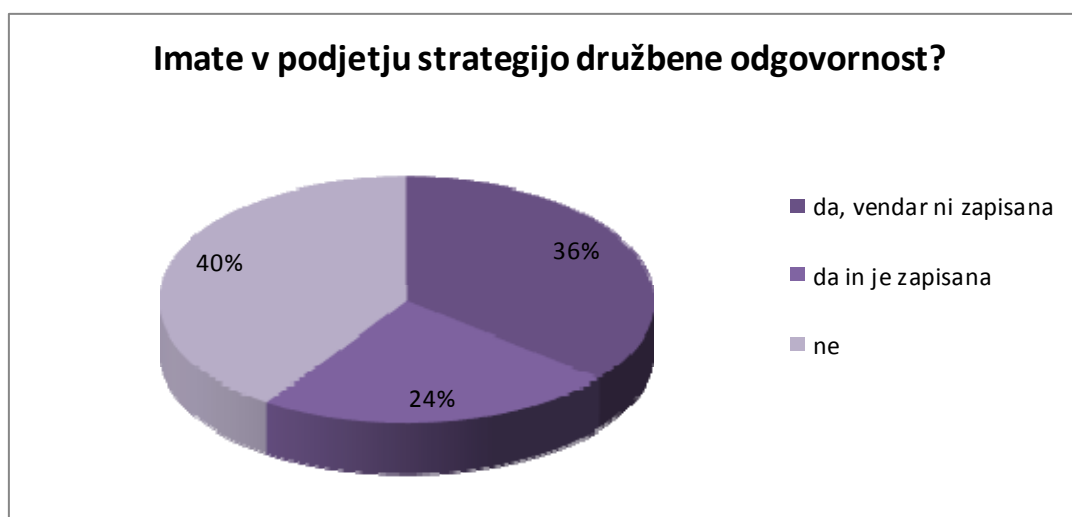
Največji del, 21 odstotkov, vidi korist v večjem javnem ugledu organizacije (*image*) in njenih najvidnejših predstavnikov, na drugem mestu sta z 19 odstotki bolj zagnano in ustvarjalno delo sodelavcev/zaposlenih, več zvestobe in poštenih odnosov dobaviteljev ter drugih poslovnih partnerjev. Zanimivo je, da nihče ne verjame, da je družbena odgovornost povezana tudi z boljšimi pogoji pri bankah.

Slika 5.12: Sodelovanje s humanitarnimi organizacijami

Malenkost več kot polovica, 51 odstotkov vprašanih, sodeluje s humanitarno oziroma družbeno koristno organizacijo.

5.13: Strategija družbene odgovornosti

Večina podjetij ima strategijo družbene odgovornosti, vendar jo ima samo 24 odstotkov jasno zapisano.

5.2 Sklep analize in interpretacije zbranih podatkov

Po zbranih podatkih lahko sklepamo, da so anketiranci poznali tako družbeno odgovornost kot tudi razvojno humanitarno pomoč in splošno koristne družbene organizacije. Veliko skrb zbuja izjemno slabo zaupanje, ki ga gojijo do teh organizacij. Zanimivo je, da verjamejo, da do končnega uporabnika pride le 55,63 odstotka donacij, še bolj zanimivo pa, da se ta podatek, gledano globalno, zniža na 30,67 odstotka. To še dodatno kaže na veliko nezaupanje pri delovanju teh organizacij.

Po drugi strani preseneča mnenje anketirancev, da lahko takšne organizacije malo več kot četrtno, torej 25,59 odstotka sredstev, porabijo za svoje delovanje.

Pri ločevanju med družbeno odgovornostjo in humanitarno pomočjo bi lahko sklepali, da je večina anketirancev poznala oba pojma in ju je znala razlikovati. Večina je menila, da je humanitarna pomoč le del družbene odgovornosti. Ob tem je zanimivo, da je nekaj anketirancev pojasnilo, da gre pri pojmu družbene odgovornosti za pojem, povezan z gospodarstvom, humanitarno pomoč pa so razumeli širše, torej družbeno.

Kar se tiče družbene odgovornosti, je pozitivno, da se anketiranci zavedajo pomena posameznikove družbene odgovornosti. Drži pa, da so ljudje glede svoje družbene odgovornosti precej samozavestni. Presenetljivo je sicer, da niso tako pozorni na dajanje v dobrodelne namene ob nakupovanju.

Pohvalno je, če drži, da se z družbeno odgovornostjo večinoma ukvarja poslovodstvo. Čeprav večina pozna sistem odločanja pri donacijah in sponzorstvih, je nujno, da se zavedamo pomena transparentnosti tega področja in dolgoročno pričakujemo, da bi s tem moral biti seznanjen vsak. Pohvalno je tudi, da je večina znala naštetih koristi, ki jih ima gospodarstvo pri izvajanju družbene odgovornosti. Morda bi si lahko želeli, da bi bil odstotek gospodarstva, ki sodeluje s splošno koristnimi organizacijami, večji, vendar se v prihodnosti to sodelovanje gotovo obeta. Seveda takrat, ko bo več gospodarskih družb imelo jasno zapisano svojo strategijo družbene odgovornosti.

6 SKLEP

Svet se spreminja, je ugotovitev, ki je bila v tem delu večkrat ponovljena. Da se spreminja, ugotovljamo vsak dan. Ne gre za kvantno fiziko. Pa vendar – ali razumemo, kako se svet spreminja?

V osnovi sem si postavil tri temeljne hipoteze.

Družbena odgovornost je dobra osnova za krepitev vloge gospodarstva v razvojnem sodelovanju.

Druga teza je bila sledeča: *Obstajajo zgledi dobrih praks, ki kažejo na pomembno vlogo gospodarstva v razvojnem sodelovanju.*

Vlaganje v razvojno sodelovanje ima pozitivne učinke za gospodarstvo, četudi gospodarstvo pravilno razume razvojno sodelovanje in svoje vloge ne pogojuje v smislu vezane pomoči, je bila tretja teza.

Vezano na postavljene teze bi lahko z razumevanjem družbene odgovornosti in razvojne pomoči prek analize anket in zgleda sodelovanja potrdili prvo tezo. Družbena odgovornost je dobra osnova za krepitev vloge gospodarstva v razvojnem sodelovanju. In dodali, da ni edina. Gospodarstvo mora spoznati različne priložnosti, ki jih razvojno sodelovanje ponuja. Tu se kaže priložnost tudi za tiste, ki razvijajo razvojno sodelovanje strateško, se pravi za državo in njene institucije.

Čeprav sodelovanje med družbo Amway in UNICEF-om v Sloveniji ne deluje več enako kot pred leti, so vsi opisali sodelovanje kot uspešno. Amway ostaja UNICEF-ov podpornik tam, kjer pomeni dodano vrednost. Zato lahko potrdimo tudi drugo hipotezo, in sicer: Obstajajo zgledi dobre prakse, ki kažejo na pomembno vlogo gospodarstva v razvojnem sodelovanju.

Vlaganje v razvojno sodelovanje pozitivno učinkuje na gospodarstvo, četudi gospodarstvo razume razvojno sodelovanje in svoje vloge ne pogojuje v smislu vezane pomoči – je bila tretja, zadnja teza. Skozi diplomsko delo sem dokazoval, kako pomembno za razvoj celotnega sveta je, da se svet razvija pošteno. Kaj pomaga, če je gospodarstvo uspešno, če pa bodo ljudje nezadovoljni, lačni in bodo živeli v strahu. Razlike med bogatimi in revnimi lahko pomenijo grožnjo za globalni mir in varnost. Zato je logično, da vlaganje v razvojno

sodelovanje pozitivno učinkuje na gospodarstvo. In ni treba, da gre za vezano razvojno pomoč. Lahko gre za povsem preprosto sebičnost, da bo gospodarstvo lahko poslovalo.

Dejstvo je, da tega razumevanja še ni mogoče trdno dokazati. Kot smo videli, nekateri strokovnjaki še vedno vidijo v gospodarstvu prvine vezane pomoči, ko sodelujejo v razvojem sodelovanju. Vendar je zgled Billa Gatesa pokazal, da se miselnost gospodarstvenikov spreminja. V razvojnem sodelovanju sodelujejo z željo po spremembi. Tudi Amway za sodelovanje v Burkina Fasu v zameno ni zahteval, da država kupi njihove produkte. Izkoristil je sicer priložnost za porast ugleda in svojo promocijo, vendar v tem ne moremo prepoznavati temeljev vezane pomoči. Zato je tretja hipoteza potrjena delno, saj bi jo lahko potrdili predvsem na podlagi prepričanja, da se stvari spreminjajo in da obstaja vedno več zgledov, ki to dokazujejo.

Diplomsko delo je pokazalo, da se tudi na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja stvari spreminjajo. Novi akterji postajajo čedalje pomembnejši. To so predvsem uspešni posamezniki, filantropi, filantrokapitalisti, ki s poslovno prakso spreminjajo svet. To so tudi podjetja, ki se zavedajo predvsem ponujene možnosti. Da, lahko trdimo, da obstaja interes gospodarskih družb v razvojni in humanitarni pomoči. Temeljna priložnost sodelovanja je družbena odgovornost. Treba je poudariti, da je sodelovanje gospodarstva v razvojni pomoči le ozek del družbene odgovornosti, ki jo morajo imeti podjetja. Pa vendar družbena odgovornost ni edina priložnost. Uradna razvojna pomoč ponuja gospodarstvu skozi prizmo zakona in uradnih dokumentov tudi poslovne priložnosti sodelovanja.

Družbeno odgovornost širša javnost dovolj dobro pozna, da bi lahko pomenila možnost spremembe v razvojnem sodelovanju, če bi jo prepoznali v poslovnem svetu. Za zdaj sicer ni prepoznavna v strokovni literaturi kot tista možnost, ki bi resnično povzročila spremembo pri vprašanju reševanja globalnih izzivov mednarodnega razvojnega sodelovanja, denimo revščine. Toda že sodelovanje med družbo Amway in UNICEF-om je pokazalo, da je to mogoče in da sodelovanje pusti posledice.

Razvojno sodelovanje vseeno deluje in spreminja. A morda je modro, da se vedno razmišlja o spremembah, ki lahko pomenijo izboljšanje. "Afriška razvojna pomoč zahteva v tem trenutku novo stopnjo zavedanja, višjo raven inovativnosti in veliko odkritosti v zvezi s tem, kaj glede razvoja deluje in kaj ne. Ena stvar je gotova – odvisnost od pomoči ne deluje. Ta krog moramo končati" (Moyo 2009, 154).

Na koncu se bomo morali vsi skupaj zavedati, da je odgovornost nas vseh, da v svetu odpravimo revščino. Najprej je to posameznikova odgovornost. O teh ljudeh piše v knjigi *The Power of Unreasonable People: How Social Entrepreneurs Create Markets That Change the World*. V uvodu Elkington (2008, 3) pravi: "So nerazumni, ker si želijo spremeniti sistem. So noro ambiciozni. Poganjajo jih čustva. Mislijo, da poznajo prihodnost in iščejo profit v nedonosnih poslih. Ignorirajo dokaze, skušajo meriti nemerljivo. So nekvalificirani in nočejo biti super junaki. So preprosto nerazumni."

In tudi v poslovnem svetu je ta odgovornost. Ta svet mora razumeti razvojno sodelovanje, ga podpirati, sodelovati, biti del njega. Kajti na koncu si vsi želimo delovati, živeti in poslovati v svetu, ki je vsaj v temelju pravičen. Zato, da imamo vsi možnost osnovnega razvoja. Zato, da nismo lačni, da smo zdravi in da lahko dobimo osnovno izobrazbo. Vsaka poteza šteje. Pogosto lahko razvojna pomoč še vedno reši življenje.

To je plemenito dejanje človekoljubja in dovolj dober razlog, da zavijamo rokave in vsak nekaj spremenimo.

In da, na koncu štejejo dejanja!

7 LITERATURA

1. Amwaywiki. 2006. *Amagram*. Dostopno prek: <http://www.amwaywiki.com/images/c/c5/Si0306.pdf> (14. januar 2013).
2. AMWAY. 2013. *About Amway*. Dostopno prek: <http://www.amway.si/about-amway-new/global#tab=1> (5. marec 2013).
3. ARSO. 2013. *Indeks človeškega razvoja*. Dostopno prek: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=308 (12. maj 2013).
4. Benko, Vlado. 1997. *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Bill and Melinda Gates Foundation. 2011a. *G20 report*. Dostopno prek: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Policy/G20-Report> (14. september 2013).
6. --- 2011b. *Bill Gates Applauds Spain's Solidarity With the World's Poor and Encourages Leaders to Maintain Investment in Overseas Aid*. Dostopno prek: <http://www.gatesfoundation.org/media-center/press-releases/2012/02/bill-gates-applauds-spains-solidarity-with-the-worlds-poor-and-encourages-leaders-to-maintain-investment-in-overseas-aid> (14. september 2013).
7. --- 2013. *Who we are: History*. Dostopno prek: <http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/General-Information/History> (14. september 2013).
8. Branczik, Ameia. 2004 *Humanitarian Aid and Development Assistance*. Dostopno prek: <http://www.beyondintractability.org/essay/humanitarian-aid> (20. september 2013).
9. Breeze, Beth. 2012. *The Million Pound Donors Report 2012*. Dostopno prek: goo.gl/qEgNj2 (20. september 2013).
10. Bučar, Maja. 2011. Mednarodno razvojno sodelovanje in slovenska diplomacija: Primer jugovzhodne Evrope. *Teorija in praksa* 48 (3): 734–750.
11. --- 2013. *Odnosi Sever-Jug, Študijsko gradivo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

12. --- in Matija Rojec. 2004. *Odnosi Sever-Jug, Študijsko gradivo, I. del.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Bučar, Maja, Mojmir Mrak in Helena Kamnar. 2007. Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije. *IB revija* 41 (3–4). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-YQXI5V5M/04977cdf-f0c3-4ed1-8a10-f706fad50364> (21. marec 2013).
14. Bučar, Maja in Marko Milosavljevič. 2011. Poročanje o mednarodnem razvojnem sodelovanju v slovenskih medijih. *Journal of the European Institute for Communication and Culture Javnost - The Public* 18 (suplement): 83–104.
15. Burnell, Peter. 1997. *Foreign Aid in a Changing World.* Philadelphia: Open University Press.
16. Businessweek. 2013. *The 50 Most Generous Philanthropists.* Dostopno prek: http://www.businessweek.com/interactive_reports/philanthropy_individual.html (17. maj 2013).
17. Commission of the European Communities. 2001. *Corporate Social Responsibility* Dostopno prek: http://ec.europa.eu/enterprise/mobile/topics/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm (3. maj 2013).
18. Debeljak, Žiga in Aleksandra Gregorčič. 2004. *Ekonomski model družbene odgovornosti podjetja.* Dostopno prek: www.planetgv.si/upload/htmlarea/files/.../GregoricAleksandra.ppt (7. september 2011).
19. Delo. 2013. Dohodnina: razdelili donacije, 18. junij 2013 Dostopno prek: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/dohodnina-razdelili-donacije.html> (24. junij 2013).
20. Drašček, Matej. 2006. *Konceptualna analiza teorij družbene odgovornosti podjetja.* Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
21. *Forbes.* Dostopno prek: <http://www.forbes.com> (12. maj 2013).
22. Elkington, John. 2008. *The Power of Unreasonable People: How Social Entrepreneurs Create Markets that Change the World.* Boston: Harvard Business School Press.

23. Gavez, Sonja. 2007. *Uvajanje družbene odgovornosti v poslovno prakso malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji*. Maribor: Gospodarska zbornica Slovenije – Območna zbornica Maribor.
24. Global Polio Eradication Initiative. 2011. *The Japan International Cooperation Agency (JICA) and the Bill & Melinda Gates Foundation Announce Partnership on Polio Eradication*. Dostopno prek: <http://www.polioeradication.org/tabid/408/iid/143/Default.aspx> (12. maj 2013).
25. Golob, Urša. 2008. Longitudinalna analiza poročanja o družbeni odgovornosti. V *Prispevki družbene odgovornosti k dolgoročni uspešnosti vseh udeležencev na trgu, 3. mednarodna konferenca Družbena odgovornost in izzivi časa 2008*, ur. Anita Hrast in Matjaž Mulej, 31–76. Maribor: IRDO, Inštitut za razvoj družbene odgovornosti.
26. Green, Michael. 2013. *Philanthropists and aid donors must join forces in these straitened times*. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2013/aug/30/philanthropists-official-donors-aid-effectiveness> (12. april 2013).
27. Handy, Charels B. 2002. *The elephant and the flea*. London: Arrow.
28. --- 2007. Raziskovalec duše managementa. *Manager*, (18). 13–15.
29. Henon, Sarah. 2013. *Better data, better philanthropy: Transparency and private development assistance*. Dostopno prek: <http://devinit.org/better-data-better-philanthropy-transparency-and-private-development-assistance-3/> (12. april 2013).
30. Hessel, Stephane. 2012. *Napovedujemo mir!* Ljubljana: Sanje.
31. Hudson Institute. 2012. *The Index of Global Philanthropy and Remittances 2012*. Washington: Center for Global Prosperity.
32. Hunt, Janet. 2012. *Aid and development*. 2. izdaja. Palgrave Macmillan.
33. Inman, Phillip. 2013. *Billionaires' fortunes hinder fight against poverty, says Oxfam*. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/society/2013/jan/19/super-rich-fight-poverty-oxfam> (12. april 2013).

34. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zsodstotka3D20585> (22. maj 2013).
35. IRDO, Inštitut za razvoj družbene odgovornosti. 2012. *O družbeni odgovornosti*. Dostopno prek: http://www.irdo.si/druzben_a_odgovornost.html (22. maj 2012).
36. Jakomin, A. 2008. Odgovorno komuniciranje kot partnerski pristop: pomemben pogoj za uspešnost poslovnih projektov. V *Odgovornost v komuniciranju: Med realnostjo in idealom, Zbornik 12. slovenske konference o odnosih z javnostmi*, ur. Natalija Postružnik, 27. Ljubljana: Slovensko društvo za odnose z javnostmi.
37. Jenkins, Rhys. 2005. Globalization, Corporate Social Responsibility and Poverty. *International Affairs* 81 (3): 525–540.
38. Jenkins, Garry. 2011. Who's Afraid of Philanthrocapitalism? *Case Western Reserve Law Review* 61 (3): 1–73.
39. Kanujo Mrčela, Aleksandra. 2013. *Koncept deležnikov v teoriji podjetja in korporacijskega upravljanja*. Dostopno prek: www.delavska-participacija.com/clanki/ID070605.doc (12. junij 2013).
40. Kernel, M. in M. Marušič. 2008. Je pred nami osamosvojitelj? V *Odgovornost v komuniciranju: Med realnostjo in idealom, Zbornik 12. slovenske konference o odnosih z javnostmi*, ur. Natalija Postružnik, 44–49. Ljubljana: Slovensko društvo za odnose z javnostmi.
41. Kompara, Larisa. 2008. *Perspektivnost mrežnega trženja v 21. stoletju*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
42. Kraševc, Andrej 2003. *Računovodstvo družbene odgovornosti podjetja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
43. Langerman, Cathy in Sylvia Rowley. 2008. *Philanthropists Without Borders: Supporting Charities in Developing Countries*. New Philanthropy Capital.
44. Mair, Johanna, Jeffrey Robinson in Kai Hockerts. 2006. *Social Entrepreneurship*. New York: Palgrave Macmillan.

45. McKay, John. 2012. *The Economics of Development*, 2. izdaja. New York: Palgrave Macmillan.
46. Ministrstvo za zunanje zadeve. 2013. *Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/zakoni/zakon_o_mednarodnem_razvojnem_sodelovanju_republike_slovenije/ (3. maj 2013).
47. Moyo, Dambisa. 2009. *Dead Aid: Why Aid Is Not Working and How There Is a Better Way for Africa*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
48. Mulej, Matjaž. 2008. (Podjetniška) družbena odgovornost je praksa systemskega razmišljanja. *IRDO Novice* 1 (8). Dostopno prek: <http://www.inovativnost.net/materiali/clanki/08-dtsim-vsebina.pdf> (3. maj 2013).
49. Nelson, Jane. 2007. *The Operation of Non-governmental Organisations (NGOs) in a World of Corporate and Other Codes of Conduct. Corporate Social Responsibility Initiative, Working paper 34*. Cambridge: Harvard University.
50. OECD. 2008. *The Paris Declaration on Aid Effectiveness and the Accra Agenda for Action*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/development/effectiveness/34428351.pdf> (3. maj 2013).
51. --- 2011. *Fourth High Level Forum on Aid Effectiveness*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/fourthhighlevelforumonaideffectiveness.htm> (3. maj 2013).
52. --- 2013. *Definition ODA*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/dacglossaryofkeytermsandconcepts.htm#ODA> (3. maj 2013).
- Ograjenšek, Irena. 2008. *Slovenski primeri prakse družbene odgovornosti*. Ljubljana: GV založba.
53. Postružnik, Natalija. 2008. (P)usta (hr)usta. V *Odgovornost v komuniciranju: Med realnostjo in idealom, Zbornik 12. slovenske konference o odnosih z javnostmi*, ur. Natalija Postružnik, 54. Ljubljana: Slovensko društvo za odnose z javnostmi.
54. *Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015 (ReMRS15)*. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200873&stevilka=3199> (12. november 2012).

55. Sachs, Jeffrey. 2005. *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. New York: Penguin Books.
56. Smith, Kimberly. 2011. *Statistical reporting by the Bill and Melinda Gates Foundation to the OECD DAC*. OECD. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/statisticalreportingbythebillmelindagatesfoundationtotheoecddac.htm> (20. september 2013).
57. Stiglitz, Joseph. 2002. *Globalization and its discontents*. London: Penguin books.
58. Stropnik, Jasna. 2006. *Odnos do zaposlenih kot notranji vidik družbene odgovornosti podjetja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
59. Šarotar Žižek, Simona in Martina Maučec. 2008. Odnosi z javnostmi in družbena odgovornost. V *Prispevki družbene odgovornosti k dolgoročni uspešnosti vseh udeležencev na trgu, 3. mednarodna konferenca Družbena odgovornost in izzivi časa 2008*, ur. Anita Hrast in Matjaž Mulej, 21–30. Maribor: IRDO, Inštitut za razvoj družbene odgovornosti.
60. Štefančič, Marcel. 2009. Dr. Slavoj Žižek, filozof. *Mladina* (21). Dostopno prek: <http://www.mladina.si/47203/> (12. april 2013).
61. *The Giving Pledge*. Dostopno prek: <http://givingpledge.org/> (14. september 2013).
62. Todaro, Michael P. 1997. *Economic development, 6. izdaja*. Boston: Addison Wesley Longman.
63. Todaro, Michael P. in Stephen C. Smith. 2008. *Economic development*. 10. izdaja. Boston: Addison Wesley Longman.
64. Toth, Gergely. 2008. *Resnično odgovorno podjetje: netrajnostni razvoj, orodja družbene odgovornosti podjetij, boljši strateški pristop*. Ljubljana: GV založba.
65. Tran, Mark. 2013. *Aid from rich countries falls for second year in a row, says OECD*. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/global-development/2013/apr/03/aid-rich-countries-falls-oecd> (12. april 2013).
66. UNDP. 2013a. *International Human Development Indicators*. Dostopno prek: <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/BFA.html> (14. marec 2013).

67. --- 2013b. *International Human Development Indicators*. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/statistics/> (24. marec 2013).
68. UNICEF. 2008. *Percepcija razvojnih problemov držav v razvoju (DR) Predstavitev rezultatov raziskave v Sloveniji*. Ljubljana: interno gradivo.
69. *UNICEF Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.unicef.si/> (14. januar 2013).
70. Valentinčič, Aljoša. 2013. *Družbeno odgovorno investiranje*. Dostopno prek: <http://www.planetgv.si/upload/htmlarea/files/Odmevi/ValentincicALjosa.pdf> (3. februar 2013).
71. Vavpotič, Žiga. 2008a. *Družbena odgovornost s primeri dobrih praks*. Diplomsko delo. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene vede.
72. --- 2008b. V Afriki še nisem srečala moža, ki bi sledil ženi. *Delo: Priloga Ona*, 16 (1. julij 2010).
73. --- 2008c. *Unicefov obisk Burkina Fasa*. Dostopno prek: <http://www.zigavavpotic.com/unicefov-obisk-burkine-faso.php> (11. avgust 2012).
74. --- 2008d. Managerji rešujejo življenje. *MQ, revija združenja manager*, 13 (julij).
75. --- 2009. *Unicefova inovativnost rešuje življenje*. Dostopno prek: <http://www.zigavavpotic.com/unicefova-inovativnost-resuje-zivljenje.php> (14. avgust 2012)
76. Villarino, Eliza. 2013. *Signed in Berlin: A new venture to fight global hunger*. Dostopno prek: <https://www.devex.com/en/news/from-berlin-a-new-venture-to-fight-global-hunger-unveiled/80225> (20. september 2013).
77. Versluys, Helen. 2007. *Coherence in EU external action: the case of humanitarian aid*. Montreal, Kanada: Unpublished.
78. Vozel, Mojca. 2005. Delničar je še vedno car, a tudi deležniki niso več nobene oprode. *Finance*, 1 (5. december 2010).
79. WFDSA. 2006. *Corporate Social Responsibility Survey*. Dostopno prek: <http://www.wfdsa.org/documents/library/corporate-social-responsibility-survey.pdf> (11. marec 2013).

80. World Bank. 2013. *Data on Poverty and Inequality*. Dostopno prek: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/0,,contentMDK:20205999~menuPK:497971~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:336992,00.html> (3. september 2013).
81. World Business Council for Sustainable Development. 2010. *Business Solutions for a Sustainable World*. Dostopno prek: <http://www.wbcsd.org/templates/TemplateWBCSD5/layout.asp?type=p&MenuId=MQ&doOpen=1&ClickMenu=LeftMenu> (11. marec 2010).
82. Zadek, S. 2006. *The Logic of Collaborative Governance, Corporate Responsibility, Accountability, and the Social Contract*. Dostopno prek: www.hks.harvard.edu/m-rcbg/CSRI/.../workingpaper_17_zadek.pdf (11. marec 2010).
83. Zrinski, Urška. 2013. *Učinkovitost razvojnega sodelovanja in upravljanje javnih financ: primer Moldavije in Kirgizistana*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Priloga A: Vprašanja ankete

1. Starost
2. Spol
3. Področje dela

SPLOŠNA VPRAŠANJA

4. Katere splošno koristne organizacije poznate?
5. Kateri od naštetih najbolj zaupate?
6. Kakšen odstotek pomoči prek donacij pride po vašem mnenju do končnega uporabnika v Sloveniji?
7. Kakšen odstotek pomoči pride po vašem mnenju do končnega uporabnika v Sloveniji?
8. Kakšen delež sredstev je humanitarna organizacija upravičena uporabiti za svoje delovanje po vašem mnenju?
9. Kaj razumete pod pojmom družbena odgovornost?
10. Kakšna je razlika med družbeno odgovornostjo in humanitarno razvojno pomočjo?
11. Kdo bi moral biti v Sloveniji najbolj družbeno odgovoren?
12. Ocenite svojo družbeno odgovornost.
13. Ste kdaj pozorni pri nakupu ali gre del dobička v dobrodelne namene?

VPRAŠANJA ZA POSLOVNI SVET

14. Kdo se pri vas ukvarja z družbeno odgovornostjo?
15. Poznate sistem odločanja pri sponzorstvih in donacijah v vašem podjetju?
16. Kakšne koristi ima vaša organizacija od udejanjanja družbene odgovornosti?
17. Sodelujete kot podjetje s kakšno humanitarno, družbeno koristno organizacijo?